

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967:16

Ecklesiastikdepartementet

1958 ÅRS UTREDNING KYRKA-STAT:VII

FOLKBOKFÖRINGEN

Stockholm 1967

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967

Kronologisk förteckning

1. Kommunal bostadsförmedling. Hægström. I.
2. Allmänna arvsfonden. Esselte. Ju.
3. Utsökningsrätt VI. Esselte. Ju.
4. Ny domkretsindelning för underrätterna. Esselte. Ju.
5. Statlig publicering. Norstedt & Söner. Fi.
6. Finansiella långtidsperspektiv. Esselte. Fi.
7. Den framtida jordbrukspolitiken. Svenska Reproduktions AB. Jo.
8. Barnstugor. Barnavårdsmannaskap. Barnolycksfall. Kihlström. S.
9. Rikskonserter. Esselte. E.
10. Linköpings högskola. Del I. Victor Pettersson. E.
11. Programbudgetering. Del I. Esselte. Fi.
12. Programbudgetering. Del II. — Studier och försök. Esselte. Fi.
13. Programbudgetering. Del III. — En sammanfattning. Esselte. Fi.
14. Skolans arbetstider. Esselte. E.
15. Tjänsteställning inom krigsmakten. Esselte. Fö.
16. 1958 års utredning kyrka—stat. VII. Folkbokföringen. Beckman. E.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967:16

Ecklesiastikdepartementet

1958 ÅRS UTREDNING KYRKA-STAT:VII

FOLKBOKFÖRINGEN

STOCKHOLM 1967

K L BECKMANS TRYCKERIER AB

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN 1907:14

Religiösa departementet

1908 ÅRS UTREDNING RYKKA-STAT, VII

FOLKBOKFÖRNINGEN

STOCKHOLM 1907

WILHELMINIA-TRYCKERIEN N:o 1

Innehåll

<i>Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet</i>	5
---	---

Kap. 1.

<i>Historik</i>	7
Allmänt angående folkbokföringen i riket	7
Särskilda bestämmelser angående folkbokföringen i Stockholm	16
Särskilda bestämmelser angående folkbokföringen i Göteborg	23

Kap. 2.

<i>Gällande bestämmelser</i>	26
<i>Inledning</i>	26
<i>Folkbokföringen enligt gällande folkbokföringsförordning</i>	27
<i>Folkbokföringsorganens verksamhet</i>	28
1. Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU)	28
2. Pastorsämbetena	29
3. Roteombuden	34
4. De lokala skattemyndigheterna	34
5. Länsstyrelserna	35
6. Domkapitlen	35
7. Folkbokföringen i Stockholm, Göteborg och Malmö	35
<i>Folkbokföringen enligt förslag av CFU (SOU 1966:16)</i>	37

Kap. 3.

<i>Internationella förhållanden</i>	41
---	----

Kap. 4.

<i>Undersökning angående kyrkans medverkan i folkbokföringen</i>	45
<i>Inledning</i>	45
<i>Stickprovsundersökningen</i>	47

Kap. 5.

<i>Utredningens synpunkter och slutsatser</i>	57
---	----

Frågeformulär vid stickprovsundersökningen

<i>Bilaga 1. Huvudblankett för uppgifter från pastor i de med stickprovsundersökningen berörda kyrkobokföringsenheterna</i>	66
<i>Bilaga 2. Statistikblankett för uppgifter från samtliga befattningshavare å resp. pastorsexpeditioner</i>	68

Innehåll

2	Styrskottet till Herr Stenroos och Chieff för Kongl. Högskolestyrelsen
Kap. 1	Historik
1	Allmänt angående folkskolorna i länet
2	Styrskottet bestämmer angående folkskolorna i länet
3	Styrskottet bestämmer angående folkskolorna i länet
Kap. 2	Gällande bestämmelser
4	Inledning
5	Folkskolorna enligt gällande folkskolestadgar
6	Folkskolestyrelsens verksamhet
7	1. Centrala folkskolestyrelsen och upphovsmyndigheten (C.S.S.)
8	2. Pastoratsstyrelsen
9	3. Rectoratet
10	4. De lokala skolestyrelserna
11	5. Lärarstyrelsen
12	6. Domkapitlet
13	7. Folkskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö
14	Folkskolorna enligt lagstiftning av 1844 (S. 1844:18)
Kap. 3	Internationella förhållanden
Kap. 4	Undersökning angående kyrkans medverkan i folkskolorna
15	Inledning
16	Styrskottsundersökningen
Kap. 5	Undersökning angående kyrkans medverkan i folkskolorna
17	Inledning
18	Styrskottsundersökningen
19	Styrskottsundersökningen
20	Styrskottsundersökningen
21	Styrskottsundersökningen
22	Styrskottsundersökningen
23	Styrskottsundersökningen
24	Styrskottsundersökningen
25	Styrskottsundersökningen
26	Styrskottsundersökningen
27	Styrskottsundersökningen
28	Styrskottsundersökningen
29	Styrskottsundersökningen
30	Styrskottsundersökningen
31	Styrskottsundersökningen
32	Styrskottsundersökningen
33	Styrskottsundersökningen
34	Styrskottsundersökningen
35	Styrskottsundersökningen
36	Styrskottsundersökningen
37	Styrskottsundersökningen
38	Styrskottsundersökningen
39	Styrskottsundersökningen
40	Styrskottsundersökningen
41	Styrskottsundersökningen
42	Styrskottsundersökningen
43	Styrskottsundersökningen
44	Styrskottsundersökningen
45	Styrskottsundersökningen
46	Styrskottsundersökningen
47	Styrskottsundersökningen
48	Styrskottsundersökningen
49	Styrskottsundersökningen
50	Styrskottsundersökningen
51	Styrskottsundersökningen
52	Styrskottsundersökningen
53	Styrskottsundersökningen
54	Styrskottsundersökningen
55	Styrskottsundersökningen
56	Styrskottsundersökningen
57	Styrskottsundersökningen
58	Styrskottsundersökningen
59	Styrskottsundersökningen
60	Styrskottsundersökningen
61	Styrskottsundersökningen
62	Styrskottsundersökningen
63	Styrskottsundersökningen
64	Styrskottsundersökningen
65	Styrskottsundersökningen
66	Styrskottsundersökningen
67	Styrskottsundersökningen
68	Styrskottsundersökningen
69	Styrskottsundersökningen
70	Styrskottsundersökningen
71	Styrskottsundersökningen
72	Styrskottsundersökningen
73	Styrskottsundersökningen
74	Styrskottsundersökningen
75	Styrskottsundersökningen
76	Styrskottsundersökningen
77	Styrskottsundersökningen
78	Styrskottsundersökningen
79	Styrskottsundersökningen
80	Styrskottsundersökningen
81	Styrskottsundersökningen
82	Styrskottsundersökningen
83	Styrskottsundersökningen
84	Styrskottsundersökningen
85	Styrskottsundersökningen
86	Styrskottsundersökningen
87	Styrskottsundersökningen
88	Styrskottsundersökningen
89	Styrskottsundersökningen
90	Styrskottsundersökningen
91	Styrskottsundersökningen
92	Styrskottsundersökningen
93	Styrskottsundersökningen
94	Styrskottsundersökningen
95	Styrskottsundersökningen
96	Styrskottsundersökningen
97	Styrskottsundersökningen
98	Styrskottsundersökningen
99	Styrskottsundersökningen
100	Styrskottsundersökningen

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet

1958 års utredning kyrka-stat har enligt sina direktiv att beakta bl.a. frågor om folkbokföringen och dess eventuella överförande till borgerlig myndighet.

Vid fullgörandet av sitt uppdrag i berörda del har utredningen samrått med centrala folkbokförings- och uppbordsnämnden (CFU). Utredningen har vid sin behandling av ämnet ej tagit befattning med frågor av bokföringsteknisk natur, ej heller med spörsmålet, till vilken statlig eller kommunal myndighet en eventuell överföring av arbetsuppgifterna inom folkbokföringen bör ske och vilka konsekvenser detta får i kostnadshänseende. Utredningen har utgått från att den fortsatta behandlingen av dessa frågor bör ankomma på CFU.

Det för betänkandet grundläggande arbetet har i vad angår historiken utförts av departementssekreteraren Jan-Mats Lindahl och i övriga delar av prosten David Svenungsson i samråd med kyrkokamreraren Nils G. Hedquist. I sina överväganden har utredningen även biträtts av kammarrättsrådet Sten von Otter.

Ledamoten av utredningen pastor primarius Åke Zetterberg, ledamot av riksdagens andra kammare, som i allt väsentligt deltagit i arbetet med betänkandet, har på grund av sjukdom ej kunnat närvara vid den slutliga utformningen av detta.

Utredningen får härmed vördsamt överlämna sitt betänkande i ämnet.

Stockholm den 30 mars 1967.

Erik Tammelin

Bertil Bolin

Olle Engström

Ruben Josefson

/K.-G. Lindelöw

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Föreläsningsexpeditionen

1858 års utredning kyrka-stat har enligt sina direktiv till beakta bl.a. frågor om folkbokföringen och dess eventuella överförande till borgliga myndighet.

Vid tillgåendet av sitt uppdrag i berörda del har utredningen sammanlagt med centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (CRU). Utredningen har vid sin behandling av ämnet ej lagit beaktning med frågor av bokförings-teknisk natur, ej heller med spörsmålet till vilken ställe eller kommund myndighet en eventuell överföring av arbetsuppgifterna inom folkbokföringen bör ske och vilka konsekvenser detta får i kostnadsränsande. Utredningen har utgått från att den fortsatta behandlingen av dessa frågor bör ankomma på CRU.

Det för betänkandet grundläggande arbetet har i vad angår historiken utförts av departementssekreteraren Jan-Mats Lindahl och i övriga delar av prosten David Svenungsson i samråd med kyrkokamraterna Nils G. Hedqvist. I sina överväganden har utredningen även biträtt av kammarrådet Sten von Otter.

Ledamoten av utredningen pastor primarius Åke Zetterberg, ledamot av riksdagens andra kammare, som i all väsentligt deltagit i arbetet med betänkandet, har på grund av sjukdom ej kunnat närvara vid den slutliga utredningen av detta.

Utredningen får härmed förbära till betänkande i ämnet.

Stockholm den 30 mars 1957.

Erik Tammelein

Ruben Josefson

Olle Engström

Bertil Bölin

K.-G. Lindblom

KAPITEL 1

Historik

Allmänt angående folkbokföringen i riket¹

Kyrkoskrivningens första början i vårt land torde ha varit anteckningar i en dopbok av de döpta barnen. Möjligen har även förteckningar förts över förrättade vigslar och begravingar. Kyrkoordningen av år 1571, den första i vårt land, innehåller dock icke något som tyder på att prästerna förde regelbundna anteckningar om sina församlingsbor. Efter Uppsala möte år 1593 förekommer däremot dels i särskilda framlagda förslag till kyrkolag och dels i stiftsvis av biskoparna meddelade föreskrifter för församlingsvården tydliga bevis på att dylika anteckningar ansetts nödvändiga och åtminstone på många orter redan fördes, innan de genom *kyrkolagen av år 1686* blev allmänt anbefallda. Sistnämnda lag, där knapphändiga föreskrifter getts i kap. 2 § 10, kap. 3 § 12 och kap. 24 § 8, synes även förutsätta en viss, redan utbildad praxis. I kap. 2 § 10 föreskrevs sålunda för landsbygden, att prästerna skulle hålla vissa längder på alla sina åhörare, hus från hus, gård från gård. Kap. 3 § 12 innehöll, att prästen skulle i kyrkoboken anteckna orten och dagen, var och när ett barn blivit fött, såsom ock, när det blivit döpt, jämväl barnets, dess föräldrars och deras namn, som varit vittnen till döpelsen. I kap. 24 § 8 stadgades, att i kyrkoböckerna, som vid biskopsvisitation borde företes, skulle under vissa blad och titlar införas »alla brudfolk med deras och föräldrarnas namn samt underrättelse, vadan de voro komna och vad vittnesbörd de hade haft, alla

¹ Litteratur:

Betänkande avgivet den 2/12 1890 av kommittén för avgivande av förslag till ordnande av kyrkoskrivningen i riket m.m., s. 51—115.

1936 års uppördskommittés betänkande med förslag till omorganisation av uppördsväsendet och folkbokföringen m.m., SOU 1938:41, s. 211—224.

Folkbokföringskommitténs betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen, SOU 1944:52, s. 117—144.

Särskilda utskottets utlåtande 1945 nr 1, s. 2—4, 8.

Arne Forssell: Några bidrag till mantalsskrivningslagstiftningens historia 1723—1812 (Meddelanden från svenska riksarkivet år 1930, s. 112—199).

Sune Norrman: Folkbokföring, 1947, s. 7—12.

Halvar G. Sundberg: Kyrkorätt, 1948, s. 258—260.

Cecil Hammarberg: Folkbokföring och folkbokföringsprocess 1961, s. 14—15.

Uppördsorganisationskommitténs betänkande: Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppördsväsendet, SOU 1961:4.

Centrala folkbokförings- och uppördsnämndens förslag till ny folkbokföringsförordning m.m., SOU 1966:16.

barns, så äktas som oäktas, med deras föräldrars och faddrars namn, födelse- och döpsedag, så ock orten där de vore födda, de avlidnas namn, som i kyrkan eller på kyrkogården vore begravna, med kort underrättelse om deras lägerställen, stånd, villkor, leverne och ålder, deras namn, som tid efter annan flyttade in uti eller ur församlingen, med efterrättelse, vadan de vore komna, huru de sig förhållit, och vart de fore, ävensom att vid visitationer skulle förevisas skrifteboken eller förteckning på socknefolket under by och bolag». Dessutom föreskrevs i samma lagrum, att i kyrkoböckerna skulle införas »hvad sålsamt i Sochnen sig tilldragit hafver, bestående af ens eller annans synnerlige gode eller onde bedrift, eller ock thet, som utom Naturens ordentlige skickelse, I Elementerne, eller på quicht och dödt, sig teer och vijsar, som värdt är att uppteckna».

Mantalskrivningens upprinnelse kan ledas tillbaka till de utskrivningar av krigsfolk som redan under medeltiden förekom. *Vid Västerås riksdag år 1544* beslöts en allmän uppregrering av allt befintligt krigsfolk. I fogdeordningen för Finland av år 1556, vilken angetts som den äldsta kända urkund, som kan sägas utgöra grunden till nuvarande mantalskrivning, ålades fogdarna att låta uppskriva, huru mycket mantal vore i var by och gård, både mankön och kvinnkön, med angivande av ålder. Sedan boskapskatten år 1620 och mantalspenningarna år 1634 påbjudits, har årliga mantalskrivningar förrättats för dessa utskylders utgörande.

Mantalskrivningen synes redan av ålder ha varit sammanhängande med och beroende av kyrkoskrivningen. Sålunda finner man i en del av de för utskrivning av krigsfolk meddelade instruktionerna föreskrifter om att prästerna skulle uppräta mantalslängder på personer av mankön över 15 och under 60 år. Besväret med mantalskrivningen för boskapskattens och mantalspenningarnas utgörande ålades likaledes prästerskapet, som ansågs ha bästa kunskap om sina åhörarens lägenhet. Sedan boskapspenningarna år 1642 förvandlats till realskatt, återstod endast mantalspenningarna såsom föremål för den årliga skattskrivningen, vilken fortfarande verkställdes av prästerskapet intill år 1652, då den överflyttades på särskilt för detta ändamål anställda mantalskommisariier, med skyldighet likväl för kyrkoherdarna att närvara och med sin underskrift bestyrka längderna.

Mantalskommisariatjänsterna indrogs år 1779 och mantalskrivningsförrättningarna uppdrogs i stället åt häradsskrivarna. Dessa fick sin nuvarande titel i 1613 års instruktion för Räknekammaren. De var redan då ställda vid kronofogdarnas sida i egenskap av uppbördscontrolleranter. Häradsskrivarekåren synes emellertid vara äldre än titeln. Det torde vara samma tjänstemän, som i 1594 års kammarordning benämnas »fougdeskrivare». Häradsskrivarna har alltsedan 1779 tjänstgjort som mantalskrivningsförrättare.

Från skyldighet att närvara vid mantalskrivningsförrättningarna fri-

togs prästerskapet genom 1723 års privilegier för prästerskapet, vars 8 § även lämnar viss upplysning om skälen till den sålunda medgivna lättningen. Det heter nämligen i berörda lagrum: »Alldenstund prästerskapet sig besvärat, att de därigenom icke allenast bliva mycket förhindrade uti sina ämbetens förrättande utan ock ofta råka uti ovänskap och vedervilja med sina åhörare och eljest dessförutan måste under tiden därvid lida hårda och vrångvisa tilltal; fördenskull vele vi hava dem härefter icke allenast ifrån all längdskrivning utan ock ifrån den möda och olägenhet, som dem tillfölje av mantalskommissarieinstruktionen härtill ålegat haver, nåd. frikallade, så att dem hädanefter ej skall åligga sig vid mantalsskrivningarna att infinna, längderna uppräta eller dem samma underskriva, utan hava de allenast vid påfordran till mantalskommissariens efterrättelse antingen kyrkoboken eller ett extrakt därur att utgiva.»

Genom prästerskapets medverkan vid mantalsskrivningsförrättningarna hade man avsett att vinna nödig kontroll av att ingen undandrog sig mantalsskrivning, en kontroll som särskilt möjliggjorts genom det allmänna påbudet om husförhörlängders hållande i 1686 års kyrkolag. Men i och med att prästerskapet genom 1723 års privilegier befriades från att närvara vid mantalsskrivningarna och lämna upplysningar ur husförhörsböckerna gick åtskilligt av effektiviteten i denna kontroll förlorat, ty, som prosten greve von Schwerin anförde i adelsståndet vid 1812 års riksdag, förhörsböckerna var icke så beskaffade, att de kunde begagnas utan förklaring. Därför utmärker sig också lagstiftningen på förevarande område under 1700-talet för ett ihärdigt sökande efter kontrollmöjligheter. I en nådig resolution av år 1727 på besvär av allmogen vid 1726—1727 års riksdag ålades mantalskommissarien att efter mantalsskrivningen dels för allmogen uppläsa mantalsslängden och dels lämna ett exemplar av sagda längd till de vid mantalsskrivningen närvarande sockenombuden, de så kallade sexmännen, för att av dessa tillhandahållas socknens innevånare. Denna föreskrift synes dock så småningom ha fallit i glömska. Det bokstavstroga sätt, på vilket prästerskapet tillämpade bestämmelsen i 1723 års privilegier, att »kyrkoboken» skulle tillhandahållas »mantalskommissarierna», uppkallade även Kungl. Maj:t till lagstiftningsåtgärder. Sålunda tillförsäkrades landsfiskalerna genom nådigt brev den 9 januari och 13 mars 1751 till konsistorium i Göteborg och den 3 oktober 1781 till samtliga konsistorier rätt att ta del av husförhörs- och kommunionlängderna till säkerhets vinnande om mantalsslängdernas riktighet. Mantalskommissariernas tillgång till husförhörs- och kommunionlängderna, vilka av prästerskapet ansetts icke hänförliga till kyrkoböcker i privilegiernas mening, fastställdes genom nådiga cirkuläret till rikets konsistorier den 23 oktober 1752. Ett betydelsefullt försök att lösa kontrollproblemet gjordes 1765 men misslyckades. Den vid 1760—1762 års riksdag beslutade bevillningen hade nämligen befunnits ge mycket mindre än beräknats. Verkställd utredning hade givit vid handen, att

orsaken låg i »mindre aktsamhet, som dels vid mantalsskrivningarna dels ock vid de förrättade taxeringarna förelupit». Detta gav anledning till nådiga brevet den 18 februari 1765 med föreskrifter om vissa åtgärder till större säkerhets vinnande vid mantalsskrivningarna. De stadgade åtgärderna kan sammanfattas i tre punkter: 1:o. det ålades mantalskommissarierna vid straffhot att tillse, att hela folkmängden, »alla människor, som lif äga», upptogs i längderna; 2:o. prästerskapet skulle tjänstgöra såsom efteråt fungerande kontrollanter på längdernas riktighet; och 3:o. sockemenigheterna skulle genom sina sexmän medverka vid förarbetena till mantalsskrivningarna.

På besvär vid 1765 års riksdag dels av prästeståndet med instämmande av övriga ständer, därvid prästerskapets privilegier återropades, dels ock av allmogen, föranleddes emellertid Kungl. Maj:t att återkalla de under punkterna 2:o och 3:o omförmälda bestämmelserna. Härefter kom det att dröja mycket länge, innan någon ny ansats gjordes till ett reformförsök av samma omfattning som författningen av den 18 februari 1765. Frånsett ett år 1811 gjort försök att inom ramen för den bestående ordningen lösa det länge diskuterade kontrollproblemet, var det nämligen först vid 1812 års riksdag, som frågan åter upptogs i hela dess vidd. Inträffade tilldragelser hade vid denna tid riktat både lokala myndigheters, Kungl. Maj:ts och riksdagens uppmärksamhet på de allvarliga missförhållanden, som alltjämt yppade sig på mantalsskrivningsväsendets område. Omfattande mantalsunderslev hade nämligen uppdagats i Jönköpings län. Tusentals personer hade obehörigen blivit befriade från skattskrivning, och mot ämbetsmän och tjänstemän samt kommunala förtroendemän i hundratal förelåg anledningar till åtal därför. Även prästerskapet i åtskilliga häraden hotades med ansvar för falska upplysningars lämnande vid ämbetsförrättningar. Det hela artade sig till en skandal. Under trycket av dessa förhållanden uppgav prästeståndet vid 1812 års riksdag sitt nära hundraåriga, på 1723 års privilegier stödda motstånd mot att pastor ålades att närvara vid mantalsskrivningarna och lämna upplysningar ur kyrkoböckerna, därvid ståndet dock förbehöll sig, att jämväl något ombud för landshövdingen måtte vara tillstädes, för att prästerna »icke måtte av menigheten anses såsom fiskaler och åklagare».

Kungl. Maj:t dröjde ej att utnyttja prästerskapets sålunda ådagalagda beredvillighet. I *förordningen den 30 september 1812 angående mantals- och skattskrivningarna i riket* stadgades — jämte det Konungens befallningshavande ålades att själv eller genom ombud närvara vid mantalsskrivningarna — att pastor eller hans ställföreträdare skulle vid mantalsskrivning förete fullständig husförhörslängd, och att skattskrivningslängden skulle även av pastor underskrivas samt, sedan renskrift därav delgetts pastor, å allmän sockenstämma prövas och ånyo slutligen förses med pastors och två sockenmäns underskrift.

De följande mantalsskrivningsförordningarna av år 1861 och 1894 innehåller likaledes stadganden om prästerskapets medverkan till fullständig och riktig mantalsskrivning.

Kyrkobokföringen har sålunda redan tidigt tagits i anspråk för det borgerliga samhällets behov av folkregistrering. Bl.a. till följd härav blev det ett intresse för statsmakterna att söka skapa garantier för kyrkoböckernas tillförlitlighet. Redan på 1700-talet, då prästernas befattning med mantalsskrivningen som nämnts inskränkts till skyldigheten att tillhandahålla kyrkoböckerna, utkom talrika författningar i sådant syfte.

En kraftigt bidragande orsak till intresset för kyrkobokföringen torde hava varit, att kyrkoböckerna på 1700-talet börjat anlitas jämväl som källor för befolkningsstatistiken. Statistiken har varit en mäktig drivkraft i kyrkobokföringens utveckling, av betydelse ej minst för framtingandet av enhetliga formulär för kyrkoböckerna. Sedan efter Karl XII:s förödande krig folkbristens avhjälpande blivit ett huvudföremål för statsmakternas omtanke, vaknade ett starkt intresse för insamlandet av officiella uppgifter rörande folkmängden och dess förändringar. Efter initiativ av biskopen Erik Benzelius vid 1734 års riksdag ålade Kungl. Maj:t 1736 konsistorierna att årligen från prosterierna infordra och till Kungl. Maj:t insända förteckningar över födda och döda; den första förteckningen skulle omfatta tiden 1721—1735. Sistnämnda år grundlades även den för befolkningsstatistiken betydelsefulla serien av landshövdingarnas riksdagsberättelser under frihetstiden angående länens tillstånd, innebyggarnas till- och avtagande m.m. Skyldighet för konsistorierna att från kyrkoherderna infordra och till landshövdingarna överlämna kvartalsuppgifter å födda och döda fastställdes år 1737.

De härigenom vunna erfarenheterna gav idén till det betydelsefulla s.k. *tabellverket*, vilket genom nådigt cirkulär år 1748 anbefalldes till genomförande fr.o.m. år 1749. Tabellformulär upprättades för en tid framåt av 25 år, räknat fr.o.m. 1748, och utdelades till kyrkoherderna, prostarna, biskoparna och landshövdingarna, hos vilka de skulle förvaras och föras, inbundna i böcker. Kyrkoherdernas tabellböcker skulle årligen insändas till prostern, som hade att med ledning därav göra sammandrag för prosteriet och överlämna sammandraget till biskopen för upprättande av en konsistorietabell för hela stiftet. Genom landshövdingens ämbetets försorg skulle därefter med ledning av konsistorietabellerna upprättas länssammandrag, vilka skulle insändas till kanslikollegium för att där sammanfattas i en generaltabell för riket. Då tabellverket år 1775 uppställdes för nästa 25-årsperiod, vidtogs den förändringen, att prosteritabellerna direkt lades till grund för generaltabellen; härigenom vanns ökad kontroll över uppgifternas tillförlitlighet och fullständighet. Tabellverket ägde bestånd till dess genom kungörelsen den 4 november 1859 angående meddelande av

uppgifter till rikets officiella statistik den i stort sett ännu gällande ordningen för statistiska uppgifters insamlande tillkom.

Kanslikollegiets åligganden med avseende å generaltabellerna överflyttades år 1756 å den s.k. tabellkommissionen, med vilken vårt land för första gången erhöi ett åt statistiken särskilt ågnat åmbetsverk. Tabellkommissionens befattning med befolkningsstatistiken övertogs år 1858 av den då inrättade statistiska centralbyrå.å

Redan i början av sin verksamhet insåg tabellkommissionen risken för befolkningsstatistikens otillförlitlighet på grund av bristen på enhetlighet i kyrkoböckernas förande och fäste år 1761 riksdagens uppmärksamhet på behovet av ett gemensamt formulår för husförhörslångderna, d.v.s. den äldre motsvarigheten till nuvarande församlingsböcker.

Kommissionens förslag synes ej då ha vunnit avseende, men under 1800-talet gjordes upprepade försök att lösa frågan. Först år 1860 blev emellertid enhetliga formulår för in- och utflyttnings- samt husförhörslångderna faststållda, och frågan om sådana formulår för övriga kyrkoböcker vann sin slutliga lösning först genom *1894 års kyrkobokföringsförordning*. Den har sedermera ersatts av först en förordning av den 23 december 1910 och sedan kyrkobokföringsförordningen av den 3 december 1915¹. Dessa författningar bygger emellertid på samma grundprinciper som den förstnämnda.

Föreskrifter om mantalsskrivningen var, förutom i den ovannämnda förordningen av år 1812, intagna i bevillningsförordningarna intill år 1861, då de uteslöts i samband med att 1861 års förordning om mantalsskrivning tillkom. Sistnämnda författning efterträddes den 6 augusti 1894 av en ny mantalsskrivningsförordning¹.

1924 års uppördssakkunniga, vilka den 30 juni 1929 framlade betänkande angående åtgårder för åvägabringande av en rationell skatteuppörd och en förbåttrad folkbokföring, föreslog att vid sidan av kyrkobokföringen och mantalsskrivningen, vilka skulle bibehållas med vissa förändringar, skulle införas en civil löpande folkbokföring, centraliserad till de av de sakkunniga föreslagna uppördsmyndigheterna, nämligen i Stockholm överståthållaråmbetet, i Göteborg och Malmö magistraten samt i länen i övrigt länsstyrelserna, inom vilka skulle inrättas ett skattekontor för uppördsårendena och ett mantalskontor för folkbokföringens handhavande.

Huvudurkund för den löpande civila bokföringen skulle vara ett i huvudsak efter mönster från Stockholm inrättat folkregister, bestående av kameratealt ordnade folkregisterkort.

För tryckning av långder och debetsedlar skulle länsstyrelserna förfoga över adresseringsmaskiner och plåtregister över befolkningen inom länet. Plåtarna skulle med avseende å sin text revideras löpande med ledning av

¹ Upphåvd genom 1946 års folkbokföringsförordning.

folkregistret, men deras inbördes ordning skulle ändras allenast genom en årlig omsortering.

Skriftliga mantalsuppgifter skulle vid mantalsskrivningarna avlämnas av alla och i så god tid insamlas, att de kunde vara pastor tillhanda vid förskrivningen.

De sakkunnigas förslag föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

1936 års *uppbördskommitté* gjorde i sitt förslag till författning skillnad mellan civil folkbokföring och kyrkobokföring; den sistnämnda skulle bibehållas allenast som en registrering av kyrkliga förrättningar.

Den civila folkbokföringen indelades i löpande folkbokföring, mantalskrivning och folkräkning.

Mantalsskrivningen och folkräkningen skulle handhas av samma myndigheter som tidigare. Den löpande folkbokföringen skulle ombesörjas lokalt av folkregisterförare, regionalt av länsstyrelser och centralt av en föreslagna riksmyndighet för folkbokföringen (statistiska centralbyrån). Pastor skulle i regel vara folkregisterförare och skulle i sådan egenskap såsom civil tjänsteman lyda under länsstyrelsen. I vissa större kommuner skulle dock efter Konungens förordnande denna befattning kunna uppdras åt helt civil tjänsteman. Folkregisterförarens förvaltningsområde benämndes folkbokföringsdistrikt.

I förslaget eftersträvades en viss centralisering av folkbokföringen, i det att länsstyrelserna och riksmyndigheten skulle föra vissa centrala register och de förra i regel även skulle löpande delta i den lokala folkbokföringen genom att i varje ärende handlägga ett visst led i förfarandet.

Förslaget avskaffade bl.a. församlings- och obefintlighetsböckerna. Utöver de fasta böckerna skulle för den löpande folkbokföringen upprättas ett stort antal kortregister. För varje person skulle finnas ett huvudkort, avsett att uppta de anteckningar, som nu föres i församlingsbok.

Beträffande den lokala organisationen för den löpande folkbokföringen anknöt uppbördskommittén till den kommunala organisationen. De med befattningen som folkregisterförare förenade göromålen skulle ingå i prästerskapets tjänsteåligganden. Erforderligt biträde i arbetet skulle av församlingarna tillhandahållas genom kyrkobetjäningen eller särskilt anställd personal. Lokaler och arkivutrymmen skulle alltjämt tillhandahållas å pastorsexpeditioner och kyrkoarkiv. Med hänsyn till statens stora intresse av en effektiv folkbokföring borde staten delta i kostnaderna för de föreslagna nya anordningarna hos de lokala folkbokföringsmyndigheterna. Kort och förvaringsskåp för de lokala registren skulle sålunda bekostas av statsmedel. Övriga kostnader för materiel, bl.a. blanketter till medborgarkort, samt eljest förekommande expenser skulle däremot bestridas kommunalt.

Uppbördskommitténs förslag föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

En särskild sakkunnigutredning angående folkbokföringen påbörjades år 1941 inom besparingsutredningen. I samband med att beslut fattades om besparingsutredningens upphörande, förordnades, att utredningen om folkbokföringen skulle fullföljas. De sakkunniga, som antog benämningen *folkbokföringskommittén*, avlämnade i november 1944 sitt betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen (SOU 1944: 52). Genom proposition till 1945 års riksdag (nr 282) lämnades riksdagen tillfälle att avge yttrande angående huvudgrunderna för en omorganisation av folkbokföringen. Vid 1946 års riksdag framlades genom proposition (nr 255) bl.a. ett inom finansdepartementet utarbetat förslag till folkbokföringsförordning. En sådan förordning trädde i kraft den 1 januari 1947.

Redan när uppbörds- och folkbokföringsreformerna blev beslutade framstod det klart, att de nya systemen, sedan de varit i praktisk tillämpning under några år, borde bli föremål för en viss översyn. Denna uppdrogs åt två kommittéer, *1949 års uppbördssakkunniga* och *1949 års folkbokförings-sakkunniga*. Enligt de meddelade utredningsdirektiven skulle bl.a. undersökas vilka förbättringar av systemen, som kunde vidtas, varjämte det borde eftersträvas att åstadkomma förenklingar av förfarande och organisation.

De uppbördssakkunniga redovisade sitt uppdrag i två betänkanden med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet (SOU 1950: 7 och 1952: 1).

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 29 juni 1951 förordnades, att 1949 års folkbokföringssakkunniga skulle upphöra med sin verksamhet med utgången av samma månad. Samtidigt uppdrogs åt *statens organisationsnämnd* att slutföra det av de folkbokföringssakkunniga påbörjade översynsarbetet i vad detsamma avsåg organisatoriska frågor inom folkbokföringsväsendet ävensom inkomma med de förslag i övrigt till förenkling av folkbokföringsväsendet, nämnden fann lämpligt. Vidare tillkallades en sakkunnig som inom finansdepartementet skulle slutföra de folkbokförings-sakkunnigas arbete i de delar, som ej omfattades av det åt nämnden givna uppdraget. Med stöd av särskilt bemyndigande påbörjade organisationsnämnden sedermera vid länsstyrelserna vissa organisationsundersökningar. Nämndens i anledning av de ovannämnda uppdragen utförda undersökningar har bl.a. omfattat kyrkobokföringen och mantalsskrivningen, länsbyrås registreringsarbete samt förfarandet vid debitering, uppbörd och redovisning av skatt enligt uppbördsförordningen. Resultaten av undersökningarna har framlagts i dels en promemoria (stencilerad) angående kyrkobokföringen och mantalsskrivningen, vilken överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 4 oktober 1957, dels två promemorior angående hålkortssystem respektive angående elektroniskt databehandlingssystem inom folkbokförings- och uppbördsväsendet samt en promemoria angående medborgarkort,

vilka promemorior (stencilerade) överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 23 juni 1958. I promemoriorna redovisade rationaliseringsförslag innebar i vissa hänseenden betydande förändringar i nuvarande arbetsformer och organisation för berörda verksamheter.

I detta sammanhang må även erinras om att *kommittén för maskinell databehandling*, tillsatt den 27 oktober 1955, hade uppdrag att verkställa utredning rörande statsförvaltningens behov av databehandlingsmaskiner och därmed sammanhängande frågor. I kommitténs direktiv framhölls bl.a., att kommittén, samtidigt som den klarlade databehandlingsmaskinernas allmänna prestationsförmåga, borde göra en närmare undersökning för att utröna inom vilka områden dylika maskiner i vårt land kunde utnyttjas för praktiska uppgifter. Kommittén framlade sitt betänkande, *Automatisk databehandling* (SOU 1962:32), i juni 1962.

Den 30 oktober 1958 uppdrogs åt *uppbördsorganisationskommittén* att verkställa utredning och framlägga förslag rörande eventuell omorganisation inom folkbokförings- och uppbördsväsendet och därmed sammanhängande frågor. Kommitténs principbetänkande, *Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet* (SOU 1961:4), framlades i december 1960. Ett nytt betänkande, del II, *Datamaskiner hos länsstyrelserna* (SOU 1962:18), framlades i april 1962.

På grundval av dessa betänkanden utarbetades proposition till riksdagen angående riktlinjer för organisationen av folkbokförings- och uppbördsväsendet (Prop. 1963:32, SU 41, Rskr. 1963:101).

Uppbördsorganisationskommittén framlade vidare den 9 september 1963 förslag till organisation för centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden (finansdepartementet, stencil 1963:8) och den 30 juni 1964 förslag till organisation för länsstyrelsernas datakontor (finansdepartementet, stencil 1964:3).

Enligt beslut av 1964 års riksdag (Prop. 1964:46, SU 41, Rskr. 128) inrättades fr.o.m. den 1 juli 1964 *centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden*. Denna nämnd skulle överta de arbetsuppgifter som åvilade dels centrala uppbördsnämnden och dels statistiska centralbyrån i dess egenskap av riksbyrå för folkbokföringen samt slutföra de arbetsuppgifter som åvilade uppbördsorganisationskommittén, vilken upphörde med utgången av juni 1964.

Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden framlade den 20 augusti 1965 ett betänkande angående uppbördsverkens förstatligande (stencil) och den 27 oktober 1965 ett betänkande angående lokal skattemyndighets arbetsuppgifter och organisation (stencil). På grundval av bl.a. dessa betänkanden har beslut fattats om förstatligande fr.o.m. den 1 januari 1967 av de tidigare kommunala uppbördsverken (Prop. 1964:157, SU 164, Rskr. 342; Prop. 1966:66, SU 95, Rskr. 221) samt om ny fögderiindelning m.m. (Prop. 1966:66, SU 95, Rskr. 221).

Centrala folkbokförings- och uppborrdsnämnden har slutligen i januari 1966 framlagt ett betänkande, Ny folkbokföringsförordning m.m. (SOU 1966: 16). En på grundval av detta betänkande utarbetad proposition avses skola föreläggas 1967 års riksdag. Den föreslagna nya folkbokföringsförordningen är tänkt att träda i kraft den 1 januari 1968.

Särskilda bestämmelser angående folkbokföringen i Stockholm¹

På grund av församlingarnas storlek och framför allt befolkningens rörlighet är prästerskapet i Stockholms territoriella församlingar av ålder och senast genom uttryckligt stadgande i *Kungl. Maj:ts brev till Stockholms stads konsistorium den 1 november 1861* befriat från skyldigheten att föra egentliga församlingsböcker (husförhörslängder) och från att förvara de flyttandes s.k. prästbetyg (flyttningebetygen), vilka i stället jämlikt nämnda brev skulle förvaras av betygsinnehavarna själva. Därjämte fastställde Kungl. Maj:t för dessa församlingar utförligare formulär till in- och utflyttningsslängder än de, som enligt kungl. cirkulär den 21 april 1860 skulle gälla för landets övriga församlingar.

Avsaknaden av fullständiga husförhörslängder kom med tiden att medföra kännbara olägenheter. Dessa beaktades icke till en början, utan förhållandena synes ännu inemot eller in på 1870-talet ha ansetts såsom tillfredsställande. För prästerskapet blev arbetet jämförelsevis föga betungande. Men detta berodde på att vederbörliga anmälningar om flyttningar mellan stadens församlingar till stor del — på grund av bristande kontrollmöjlighet — försumrades. Den bristfälliga kyrkobokföringens menliga inverkan på mantalsskrivningen ledde emellertid till att Stockholm fick en civil folkbokföring vid sidan av den kyrkliga, med början i den genom *Kungl. brev den 10 november 1876* tillskapade rotemansinstitutionen. Rotemännen skulle vara kommunalt avlönade och föra alla för det borgerliga samhället nödiga anteckningar om befolkningen samt under Stockholms stads mantalsnämnd förrätta mantalsskrivningarna.

Genom rotemännen fick man åter disciplin bland de anmälningsskyldiga. Den arbetslättnad för prästerskapet, som kunde tillskrivas 1861 års beslut, hade, såsom nämnts, till väsentlig del berott på att flyttningar mellan stadens församlingar ej anmäldes och registrerades; denna arbetslättnad gick nu åter förlorad. Den växande arbetsbördan föranledde år 1879 ett förslag till överståthållarämbetet av Stockholms prästsällskap, innebärande vissa arbetslättnader för prästerskapet. Ingen omedelbar åtgärd blev följ-

¹ Litteratur:

Betänkande rörande ordnande av mantals- och kyrkoskrivningen i Stockholm, avgivet den 19 juni 1909, s. 5—13.

1936 års uppborrdskommittés betänkande, SOU 1938:41, s. 224—231.

PM ang. folkbokföringen av byråchefen Alf Olsson. (15 sid.)

den, men den väckta frågan kom att under en mansålder sysselsätta upprepade utredningar.

Den 27 oktober 1882, i samband med att förordningen angående mantals- och skattskrivningarnas förrättande i Stockholm samma dag utfärdades, uppdrogs åt Stockholms stads konsistorium att inkomma med yttrande jämte erforderligt författningsförslag i frågan, »huruvida icke Stockholms stad borde i kyrkoskrifningsafseende utgöra en enhet och all kyrkoskrifning af till staden in- och utflyttande ske på en gemensam kyrkoskrifningsbyrå». De två huvudtankarna i dessa direktiv, staden såsom kyrkobokföringsenhet och verksamhetens centralisering till ett tjänsteställe, återkom i åtskilliga av de följande årens försök till problemlösningar. Att inrättande av en kyrkoskrivningsbyrå skulle göra rotemännens civilbokföring onödig syntes ej ha avsetts och ej heller ifrågasatts i konsistoriets avgivna utlåtande. Rotemännens verksamhet reglerades närmare i den samma dag som direktiven utfärdade mantalsskrivningsförordningen. Mantalsbok skulle föras rotevis ungefär som en församlingsbok. Därjämte skulle rotemannen föra in- och utflyttningslängder. Alla flyttningar, även sådana inom en och samma rote, skulle anmälas till vederbörande roteman med företeende av prästbetyg (flyttningsbetyg). Rotemännen hade att underätta var sin pastor om flyttningen i de fall, då denna föranledde kyrklig in- eller utskrivning, och därvid bifoga prästbetyget. Från de till statistiska centralbyrån ingående utdragen ur födelse-, vigsel- och dödböckerna skulle inhämtas erforderliga uppgifter till mantalsboken och till de särskilda förteckningar över födda och döda som rotemannen enligt förordningen hade att föra.

I enlighet med sina direktiv framlade Stockholms stads konsistorium år 1883 ett förslag, enligt vilket en central kyrkoskrivningsbyrå skulle föra ett alfabetiskt »personalkortregister» över stadens kyrkoskrivna befolkning jämte in- och utflyttningslängder över dem som flyttade in till eller ut från staden. Uppgifter till anteckningarna i registret skulle kyrkoskrivningsbyrån erhålla från pastorsämbetena »eller af annorledes inkomna anmälningar», motsvarande dem som i församlingar med husförhörsbok avsågs för anteckningar i denna bok. Förslaget avstyrktes, efter remiss, av huvudstadens flesta territoriella församlingar och av överståthållarämbetet. Kungl. Maj:t uppdrog år 1885, med ogillande av konsistoriets förslag, åt överståthållarämbetet att under medverkan av präster och från församlingarna utsedda representanter inkomma med nytt förslag. Konsistoriet hade emellertid berikat den följande diskussionen med ytterligare en idé, nämligen lösblads- eller kortsystemet.

Denna idé upptogs dock ej i överståthållarämbetets år 1886 framlagda förslag, ej heller föreslogs en central kyrkobokföringsbyrå. Men den tredje av de hittills omnämnda principerna, staden som en kyrkobokföringsenhet, utvecklades på ett nytt sätt. En »kyrkobok», i huvudsak motsvarande

landsortsförsamlingarnas husförhörskbok, skulle visserligen föras i varje territoriell församling, men staden skulle vara invånarnas gemensamma kyrkobokföringsort på det sättet, att överföringar ej skulle föranledes av flyttningar inom staden, ehuru förslaget likväl förutsatte, att envar skulle vara medlem i den församling, inom vilken han bodde. I den kyrkobok, där någon en gång blivit införd, skulle alla förändringar angående honom inskrivas, likaså hans barn o.s.v. som sålunda även blev där upptagna och för all framtid, så länge de tillhörde stadens befolkning, skulle där kvarstå. Förslaget lades ej till grund för något Kungl. Maj:ts beslut. Den 7 december 1888 tillkallades den s.k. kyrkoskrivningskommittén, 1894 års kyrkobokföringsförordnings förslagsställare.

Den 2 december 1890 avgav kyrkoskrivningskommittén sina två slutbetänkanden med förslag till ordnande av kyrkoskrivningen i riket och i Stockholm. Av två provisoriska förslag rörande kyrkobokföringen i Stockholm, betecknade A-förslaget och B-förslaget, stannade kommittén själf för B-förslaget. Församlingarnas kyrkobokföring enligt B-förslaget påminner mycket om den nuvarande, med en församlingsbok »å lösa blad, kallade personkort», ordnade i bokstavsföljd efter huvudpersonernas tillnamn, i församlingsliggarens ställe. In- och utflyttningsböcker skulle föras. Flyttningar mellan stadens territoriella församlingar skulle dock ej registreras där utan endast genom anteckning på flyttningsbetyget och personalkortets översändande till inflyttningsförsamlingen. Förslaget förutsätter fortlöpande civilbokföring hos rotemännen.

Kommitténs förslag kom på grund av remissmyndigheternas motstånd ej till genomförande.

Den svåra fråga som skulle lösas, anförde kyrkoskrivningskommittén i sitt betänkande, vore hur en tillfredsställande bokföring och en minskning i prästerskapets arbete skulle åstadkommas utan att andra krafter för arbetets utförande vore att påräkna än prästerskapets egna. Med detta uttalande kan man sammanställa ett nytt uppslag, som år 1896 kom från Kungl. Maj:ts kansli, nämligen huruvida icke kyrkobokföringsbestyret mer eller mindre skulle kunna överföras på rotemännen. Överståthållarämbetet frånträdde år 1896 ett uppdrag att avgiva utlåtande härom, sedan konsistoriet i inhämtat yttrande förklarar sig icke kunna inse, att sådan överflyttning ens i inskränktere mån kunde äga rum utan djupgående förändringar i gällande lagstiftning. Detta hade till följd att konsistoriet år 1897 anbefalldes inkomma med yttrande, i vilken omfattning den ifrågasatta överflyttningen för konsistoriets del ansågs önskvärd och i vilken mån ändring i lagstiftningen därav påkallades. I utlåtande den 4 maj 1898 framhöll konsistoriet såsom önskvärd, att prästerna befriades från att föra in- och utflyttningslängder; som följd därav borde mantalsboken utökas med två—tre nya kolumner och rotemännen åläggas att utfärda alla sådana intyg, som grundade sig på den fullständigade mantalsboken, varemot

det alltjämt skulle ankomma på prästerskapet att föra ministerialböckerna och meddela därpå grundade intyg. Utlåtandet föranledde ingen annan Kungl. Maj:ts åtgärd än ett utredningsuppdrag åt sedermera överdirektören Karl Sidenbladh. — Såsom bilagor till mantalsboken tillkom böckerna över kyrkobokförda och obefintliga genom 1897 års mantalsskrivningsförrordning för Stockholm.

Sidenbladh framlade år 1903 tre alternativa förslag, A, B och C. Enligt C-förslaget, som här är av särskilt intresse, skulle, särskilt för varje församling, de icke territoriella församlingarna av svenska kyrkan nu inbegripna, på en gemensam kyrkoskrivningsbyrå föra alfabetiskt ordnade församlingsböcker jämte in- och utflyttningslängder. I församlingsböckerna skulle bostad ej antecknas och därför ej heller flyttning inom församling men väl däremot flyttning mellan församlingar registreras. På församlingsbok grundade intyg skulle utfärdas på kyrkoskrivningsbyrån. Invånarna själva skulle fortfarande förvara sina »prästbetyg»; på grund av inträffade missförstånd skulle benämningen »flyttningsbetyg» avlysas och flyttningsbetyg från landsortsförsamling vid inflyttningen omskrivas till »prästbetyg».

Mantalnsnämnden, överståthållarämbetet, statistiska centralbyrån, konsistoriet och de flesta församlingarna avstyrkte samstämmigt Sidenbladhs tre förslag. Centralbyrån ansåg, att en lösning av kyrkobokföringsfrågan endast stod att vinna på det sättet, att prästerskapet befriades från förande av in- och utflyttningsböcker och därmed församlingsbok och att detta i stället uppdrogs åt de civila registreringsmyndigheterna, rotemännen.

Hittills hade mantalsskrivningen och civilbokföringen hållits utanför utredningarna om kyrkobokföringen i Stockholm. År 1908 beslöt emellertid Kungl. Maj:t att tre sakkunniga skulle tillkallas att biträda inom ecklesiastikdepartementet med förslag till de ändrade bestämmelser, som erfordrades för att ordna mantals- och kyrkoskrivningen i Stockholm enligt vissa detaljerat angivna grunder. I dessa kom en ny centraliseringstanke, snarare av saklig än geografisk innebörd, till uttryck. I varje församling skulle på en gemensam församlingsexpedition rotemännen med erforderliga biträden föra en kameralt ordnad församlingsbok, tillika mantalsbok, enligt lösbladssystem, en bok över kyrkobokförda, en bok över obefintliga, in- och utflyttningslängd och visst register ävensom utfärda därpå grundade betyg samt pastor med erforderliga biträden föra ministerialböckerna och en bok för utträde ur svenska kyrkan samt utfärda därpå grundade betyg. Församlingsmedlemmarnas prästbetyg skulle infordras för uppläggningsarbetet och ej återställas. Därmed hade en av huvudtankarna i 1861 års beslut övergetts, likaså en av huvudtankarna i 1882 års direktiv, nämligen den om staden som en kyrkobokföringsenhet. En av konsistoriet framförd idé om att en utförligare inflyttningsbok skulle kunna ersätta församlingsbok hade ej upptagits. Kungl. Maj:t fullföljde i stället sin egen tanke från

1896, att en del av bokföringsarbetet skulle kunna överföras från prästerna till rotemännen. I princip skilde sig utformningen inte mycket från konsistoriets förslag i detta avseende år 1898; den väsentligaste nyheten var idén om en gemensam tjänstelokal för den kyrkliga och den civila folkbokföringen.

De sakkunnigas betänkande den 19 juni 1909 innehöll förslag till dels förordning angående kyrklig och civil bokföring av Stockholms befolkning, dels förordning angående mantalsskrivning i Stockholm. Förslaget avvek i vissa hänseenden från direktiven. Ej församlingsboken utan en kameralt ordnad fastighetslängd föreslogs skola vara mantalsbok; församlingsboken skulle ej föras kameralt utan alfabetiskt och ej utgöras av löstagbara blad i liggare utan av kortregister. Den största avvikelsen från direktiven bestod emellertid i ett förslag att — i stället för den dittillsvarande roteindelningen av församlingarna, rotmansinstitutionen och mantalsnämnden — varje territoriell församling skulle vara mantalsskrivningsdistrikt med en mantalskommisarie såsom ansvarig för mantalsskrivningen och församlingsbokens förande samt biträdd av mantalsskrivare, där sådana anställts, och lydande direkt under överståthållarämbetet. I betänkandet kritiserades systemet med prästbetygen i församlingsmedlemmars eget förvar.

Konsistoriet förklarade sig i yttrande över förslaget icke kunna godkänna något som helst förslag, som vore fotat på förutsättning av samarbete mellan den kyrkliga och civila myndigheten i ett och samma ämbetsrum. Att mantalskommisarierna skulle lyda under överståthållarämbetet, fastän deras bokföring till stor del skulle vara kyrklig, kritiserades också. Konsistoriets inställning blev avgörande.

År 1911 tillkallade Kungl. Maj:t fyra sakkunniga att biträda med beredning av kyrkobokföringsfrågan, nu omfattande även Göteborg. De sakkunniga föreslog församlingsbokens återinförande på pastorsexpeditionerna. Ett Kungl. brev i anslutning till 1915 års kyrkobokföringsförordning medgav endast för år 1916, att flyttningsbetygen skulle få bli kvar i innehavarnas förvar.

Förslaget innebar vidare, att personalen på varje mantalskontor, ett för varje territoriell församling, skulle utgöras av en mantalskommisarie och, i större församlingar, en eller flera mantalsskrivare, alla med var sitt mantalsskrivningsdistrikt, vari församlingen i förekommande fall skulle indelas, samt därjämte biträden; chefsmyndighet skulle vara överståthållarämbetet. På lokalt grannskap mellan mantalskontor och pastorsexpedition ställdes ej längre krav, men närbelägenheten sades vara önskvärd.

På pastorsexpeditionen skulle enligt förslaget föras samma kyrkoböcker som enligt 1915 års kyrkobokföringsförordning, dock med två undantag. I församlingsboken, för vilken föreslogs kortsystem, skulle de obefintligas kort stå kvar med anteckning om obefintligheten; bok över obefintliga skulle sålunda ej ingå bland kyrkoböckerna. Inflyttningsbok skulle ej föras; väl

däremot utflyttningsbok, dock endast över flyttningar från staden. Flyttning till annan stockholmsförsamling skulle registreras endast genom att den flyttandes »personalblad» togs ut ur församlingsboken och översändes, på vägen passerande de berörda mantalskontoren för registrering i deras mantalsböcker. Flyttningar inom församling skulle ej registreras på pastorsexpeditionen.

I remissyttrandena över förslaget fick kritiken mot prästbetygen i församlingmedlemmarnas eget förvar ej gensvar. Ej blott Stockholms stads konsistorium, vars sympatier för dessa betyg omnämnts i betänkandet, utan även mantalsnämnden motsatte sig den föreslagna indragningen av dem. Konsistoriet och mantalsnämnden var på samma linje även i sin kritik av den föreslagna församlingsboken. Därjämte påtalades de ständiga luckor i redovisningen, som kom att bli en följd av personalbladens insändande till mantalskontoret för delgivning av anteckningar. Konsistoriet uttalade även farhågor för att försändelser av personalblad kunde förkomma. Med anledning av denna och annan kritik blev förslaget ej bifallet.

Det nionde förslaget — mantalsnämndens av år 1907 medräknat — under mer än 35 års utredningsarbete hade därmed fallit. Ett par Kungl. författningar den 6 oktober 1916 med detaljbestämmelser i anslutning till den bestående ordningen, bl.a. om att Stockholms invånare alltjämt skulle få själva förvara sina flyttningsbetyg, innebar i själva verket en vilandeförklaring av stadens kyrkobokföringsfråga. Först med 1924 års *uppbördssak-kunniga* blir kyrkobokföringsfrågan — och då ej enbart Stockholms — åter föremål för statlig utredning. Under tiden arbetade två av Stockholms stad tillsatta kommittéer efter varandra med frågan om den civila folkbokföringen, 1920 års uppbördskommitté, vars förslag förkastades av stadsfullmäktige, och rotemanskommittén, vars år 1923 framlagda förslag efter överarbetning resulterade i *förordningen den 18 december 1925 (nr 481) om civil folkbokföring och mantalskrivning i Stockholm*. Rotemanskommittén befattade sig ej med kyrkobokföringsfrågan, men dess betänkande röjer att i all stillhet en utveckling ägt rum på detta område. Kommittén ansåg nämligen prästerskapets arbete med kyrkobokföringen dåmera vara så ordnat, att från prästerskapets sida krav på ändring ej vore att förvänta, samt antecknade, att i ett under behandling varande förslag till delning av församlingar i Stockholm icke i något fall såsom skäl för delning anförts svårighet att hinna med kyrkobokföringsarbetet.

En del av förklaringen till sistnämnda förhållande kan man ana sig till av ett uttalande i 1909 års betänkande, som dessutom belyser hur frågan om lindring i prästerskapets skrivgöromål i från början måttligt stora församlingar — efter vår tids mått — kunde bli till ett svårlöst problem. Lagar och förordningar ansågs nämligen förutsätta, att prästerskapet skulle självt ombesörja hela arbetet på pastorsexpeditionen, och då likväl »nöden fört till den anordningen», att biträdeshjälp redan då anlätades i mycket

stor utsträckning, var detta strängt taget olagligt. Att modernare tänkesätt på detta område slagit igenom i början av 1920-talet synes så mycket mer troligt, som redan 1909 års betänkande i anslutning till nämnda uttalande gjort vissa medgivanden i den riktningen. Med erforderlig tillgång till arbetskraft kunde pastor vidare komplettera kyrkobokföringen med de hjälpregister han ansåg erforderliga.

Rotemanskommitténs förslag var i korthet följande. Mantalsnämnden och rotemansinstitutionen skulle upphöra. Mantalsskrivningen skulle förläggas till taxeringskontoren och förrättas av taxeringskommisarierna. För den civila löpande folkbokföringen skulle inrättas ett för hela staden gemensamt mantalskontor, lydande under överståthållarämbetets avdelning för uppbördsärenden. Mantalsböcker skulle ej längre föras utan ersättas av ett hela stadens befolkning omfattande mantalsregister, fört på mantalskontoret enligt kortsystem och ordnat församlingsvis efter kvarter och tomtnummer samt, för varje hus i bokstavsföljd, efter familjenamn. Därtill skulle mantalskontoret föra dels ett alfabetiskt adressregister, dels ett arkivregister, där de från mantalsregistret överförda korten för utflyttade, döda och obefintliga skulle förvaras i alfabetisk namnordning. Såsom fasta böcker skulle föras dels en inflyttningslängd över personer som flyttade in till staden, dels en födelsebok. Som inflyttningsbok i övrigt, utflyttningsbok, dödbok och bok över obefintliga skulle adress- och arkivregistren anses tillfyllest. Alla flyttningar skulle anmälas på mantalskontoret, som skulle ombesörja pastorsämbetenas underrättande medelst flyttningsbetygens översändande.

I 1925 års ovannämnda förordning bibehölls mantalsnämnden. Benämningen folkregistret infördes i stället för den föreslagna benämningen mantalsregistret. Till arkivregister skulle endast överföras folkregisterkorten för utflyttade och döda samt för kvinnor, som vid giftermål uppförts på mannens kort; de obefintligas kort skulle samlas i ett särskilt register över obefintliga. Jämte den föreslagna inflyttningslängden skulle föras särskilda längder över utflyttade, döda och födda samt därjämte ett hjälpkortregister, upptagande ett kort för varje fastighet och på detta alla som under någon del av året varit folkregisterförda på fastigheten men inte blivit mantalsskrivna där. I övrigt utformades förordningen i överensstämmelse med rotemanskommitténs förslag.

I sitt år 1929 avgivna betänkande uttalade 1924 års uppbördssakkunniga, att det torde råda enighet om att den nya ordningen för den civila folkbokföringen i Stockholm fungerade fullt tillfredsställande; kostnaderna syntes ej heller anmärkningsvärt höga. De sakkunniga föreslog ingen ändring däri, utan hävdade tvärtom, att samma system skulle genomföras i hela riket med mantalskontor på länsstyrelserna, dock att städerna Göteborg och Malmö skulle utgöra egna registreringsområden. Ingen ändring föreslogs i 1915 års kyrkobokföringsförordning. Förslaget blev ej ens till någon del genomfört.

Genom *kungörelse den 13 augusti 1936 (nr 493)* undergick 1925 års stockholmsförordning förändringar, varigenom mantalskontoret inordnades i överståthållarämbetets avdelning för skatteärenden såsom en särskild mantalsavdelning med en mantalsintendent som föreståndare och mantals-skrivningsförrättare för hela staden. År 1936 tillfördes mantalskontoret en adressmaskinanläggning med tryckande register. Den i det föregående omnämnda 1936 års uppördskommittés utredningsuppdrag omfattade även folkbokföringen i Stockholm. I sitt den 31 oktober 1938 avlämnade betänkande tog kommittén inte ställning till hur Stockholm och Göteborg skulle inordnas i det av kommittén föreslagna nya systemet utan förutsatte ytterligare utredning under medverkan av representanter för dessa städer, sedan städerna yttrat sig över det framlagda förslaget. Detta kom emellertid ej till genomförande.

Enligt 31, 55 och 56 §§ folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469) äger Kungl. Maj:t meddela särskilda föreskrifter om folkbokföringen i Stockholm. Den 13 februari 1946 tillkallades sakkunniga för utredning av frågan angående folkbokföringens ordnande i Stockholm och Göteborg. Som resultat av denna utredning tillkom bl.a. *kungörelsen den 19 december 1947 (nr 944) angående folkbokföringen i Stockholm* (ändrad bl.a. genom kungörelse den 27 maj 1960 och publicerad i SFS 1960: 527).

År 1948 blev mantalskontoret utbrutet ur överståthållarämbetet och omorganiserades till ett Stockholms stads mantalsverk med en mantalsdirektör som chef. Mantalsverket sammanslogs år 1958 med stadens uppördsverk. Det sålunda ombildade Stockholms stads uppördsverk erhöll en uppördsdirektör som chef. Efter förstatligandet av de kommunala uppördsverken utgöres uppördsverkets motsvarighet i Stockholm av den lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi, vilket som chef har en fögderidirektör.

Särskilda bestämmelser angående folkbokföringen i Göteborg¹

Genom *Kungl. Maj:ts brev den 18 juni 1861* fastställdes för Göteborgs stads församlingar ett särskilt formulär till husförhörslängd, men i *förordningen den 14 december 1883 om mantals- och skattskrivning samt kyrkoskrivning i Göteborg* anbefalldes även för dessa församlingar det formulär till husförhörsbok, som genom nådiga brevet den 27 april 1860 fastställts för rikets övriga församlingar utom Stockholm. Därefter har i Göteborg förts och förs alltjämt församlingsbok enligt de allmänna bestämmelserna för riket.

Vid sidan av den kyrkliga bokföringen införde 1883 års förordning en

¹ Litteratur: 1936 års uppördskommittés betänkande, SOU 1938:41, s. 230—231.

fortlöpande civil registrering av stadens befolkning, anordnad efter riktlinjer, som i stora drag ännu följs.

Enligt förordningen fördes församlingsboken kronologiskt efter tiden för personernas inflyttning eller nya familjers bildande med tillägg av en särskild fastighetslängd, anordnad efter bostad, i vilken under varje fastighet infördes där boende familjers eller hushålls huvudpersoner och för sig själva boende personer med hänvisning till uppslag i församlingsboken ävensom med samma hänvisning tjänare samt deras barn, om ej tjänarna var i församlingsboken införda under husbönderna.

Mantalskrivningen skulle enligt 1883 års förordning förrättas under januari och februari månader för det löpande året. Mantalslängden skulle avslutas å dag före mars månads utgång, som av magistraten bestämdes. Dessa tider hade införts genom författningar beträffande mantalskrivningens förrättande den 12 september 1921 och beträffande mantalslängdens avslutande den 16 maj 1924.

1833 års författning upphävdes genom *förordningen den 17 november 1905 angående mantalskrivning i Göteborg*. En fortlöpande bokföring av stadens invånare verkställdes å mantalskontoret i staden av mantalskrivare, vilka tjänstgjorde envar för visst distrikt, omfattande en församling, eller, där så fanns lämpligt, viss del av sådan församling. Chefsskapet över mantalskontoret utövades av mantalsdirektören utan inskränkning i magistratens befogenheter och åligganden med avseende å mantalskrivningen och debiteringen av utskylder m.m.

För varje distrikt fördes av mantalskrivaren en efter rote och kvarter, fasta egendomar och hushåll ordnad mantalsbok, i vilken infördes alla inom distriktet boende personer, som icke blott tillfälligtvis uppehöll sig där. Dessutom fördes enligt kortsystem ett för hela staden gemensamt, å anteckningarna i mantalsboken grundat alfabetiskt register, upptagande samtliga i staden mantals- och kyrkoskrivna personer, vilka under kalenderåret uppnått eller uppnår 16 års ålder, ävensom barn under denna ålder, vilka icke var mantalskrivna hos sina föräldrar eller endera av dem.

Vid inflyttning till Göteborg skulle den inflyttande inom fjorton dagar å mantalskontoret anmäla inflyttning samt avlämna vederbörligt flyttningsbetyg från utflyttningsorten angående sig själv och sitt husfolk. Sedan anteckning om inflyttningen införts i mantalsboken, överlämnades flyttningsbetyget jämte uppgift om den inflyttades bostad genom vederbörande mantalskrivares försorg till pastor i den församling, där den inflyttande borde kyrkobokföras.

De år 1911 tillkallade sakkunniga för utredning av Stockholms folkbokföringsfrågor hade motsvarande uppdrag för Göteborgs vidkommande. De väsentligaste nyheterna i deras förslag rörande Göteborg, vilket avgavs den 22 juni 1916, var följande. Församlingsboken och boken över obefintliga skulle föras på lösa kort, kallade personalblad och ordnade i den förra efter bostad och i den senare kronologiskt efter tiden för överförandet till sist-

nämnda bok. Inflyttningsboken skulle tillika utgöra personförteckning över alla i församlingen bokförda personer. Den skulle föras dels kronologiskt och dels familjevis, så att exempelvis familjemedlem, som inflyttade senare än familjen i övrigt, skulle antecknas såväl i rum, motsvarande inflyttningsens tidsföljd, som ock i samma rum som övriga familjemedlemmar. För nybildade familjer skulle nytt rum uppläggas i tidsföljd efter uppläggandets dag. I en särskild dagbok skulle införas sådana till församlingsboken hörande anteckningar, för vilka erforderligt utrymme saknades å personalbladet. Vid flyttningar inom staden skulle i stället för flyttningsbetyg den flyttandes personalblad översändas till inflyttningsförsamlingen. Inflyttning till staden skulle anmälas inom en månad, eller om den ägt rum i december, inom åtta dagar. Flyttningar inom staden skulle anmälas inom november månads utgång eller, om de ägt rum mellan den 23 november och årets slut, inom åtta dagar.

Förslaget vann ej Kungl. Maj:ts bifall.

Enligt förslag av 1936 års *uppbördskommitté* borde, därest kommitténs förslag till folkbokföringens ordnande lades till grund för en ny lagstiftning, erfordras särskilda bestämmelser beträffande Stockholm och Göteborg. Givetvis borde folkbokföringen i dessa städer regleras enligt samma materiella bestämmelser, som gällde för riket i övrigt. Då det av kommittén föreslagna systemet byggde på att vissa av de för folkbokföringsarbetet viktigaste urkunderna skulle utgöras av kort, vilka allt eftersom personerna flyttade mellan olika orter, skulle kunna överflyttas från ett register till ett annat, borde samma urkunder som för riket i övrigt komma till användning vid folkbokföringen i nämnda två städer. Däremot borde givetvis hinder ej möta att i sagda städer vid sidan därav för särskilda ändamål föra andra urkunder. Likaledes borde, om så skulle befinnas nödvändigt, delvis andra regler än de i folkbokföringsförordningen föreslagna kunna stadgas angående det tekniska förfarandet vid folkbokföringen och befolkningens medverkan därvid. Förslaget föranledde icke något Kungl. Maj:ts ställningstagande.

För Göteborgs vidkommande gäller för närvarande *kungörelsen den 30 juni 1948 angående folkbokföringen i Göteborg*. De tidigare på mantalskontoret (mantalsdirektören) ankommande arbetsuppgifterna åvilade enligt denna kungörelse den lokala skattemyndigheten (kronokamreraren) i staden. Efter förstatligandet av bl.a. det kommunala uppbördsverket i Göteborg bär chefen för den lokala skattemyndigheten i Göteborgs fögderi tjänstetiteln fögderidirektör.

KAPITEL 2

Gällande bestämmelser m.m.

Inledning

Som framgår av historiken genomfördes under mitten av 1940-talet en omfattande reform inom folkbokföringsväsendet. Det då införda systemet har bestått i allt väsentligt oförändrat intill nu. Det beräknas dock vid 1968 års ingång komma att avlösas av ett i vissa hänseenden nytt system, vilket främst skiljer sig från det nuvarande däri, att de maskinella hjälpmedel som f.n. används i registreringsarbetet kommer att ersättas med moderna sådana, datamaskiner. Den folkbokföringsförordning (FBF) som antogs år 1946 torde komma att upphöra att gälla med utgången av år 1967 liksom också olika med stöd av nämnda förordning utfärdade administrativa författningar. En ny folkbokföringsförordning avses skola träda i kraft den 1 januari 1968.

Folkbokföringen i riket sker, såväl enligt gällande FBF som enligt förslaget till ny FBF genom kyrkobokföring och mantalsskrivning samt genom registrering hos länsstyrelserna och hos centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. Det föreslagna folkbokföringssystemet skiljer sig från gällande system främst däri, att mantalsskrivningen enligt det nya systemet skall ske utan användande av mantalsuppgifter och att de i samband med 1946 års reform införda adressmaskinanläggningarna ersätts av datamaskinanläggningar. Författningstekniskt sett skiljer sig den föreslagna FBF från gällande FBF bl.a. i det avseendet att den föreslagna förordningen icke i lika hög grad som den gällande kommer att reglera detaljförfarandet inom folkbokföringssystemet. En motsvarighet till åtskilliga av de bestämmelser som nu återfinns i FBF avses skola inflyta i författningar, som utfärdas i administrativ ordning.

Med hänsyn till att den föreslagna reformen avses skola genomföras först omkring årsskiftet 1967/68 skall i det följande först lämnas en redogörelse för det nu tillämpade systemet och därefter belysas skillnaden mellan detta och det föreslagna.

Folkbokföring enligt gällande FBF

De grundläggande bestämmelserna för befolkningsregistreringen finns i folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469), kyrkobokföringskungörelsen den 30 december 1946 (nr 801) samt mantalsskrivningskungörelsen den 25 augusti 1947 (nr 654). För folkbokföringen i Stockholm och Göteborg gäller i vissa avseenden särskilda bestämmelser enligt kungörelserna den 19 december 1947 (nr 944, ändrad och omtryckt i SFS 1960:527) resp. den 30 juni 1948 (nr 621). I författningar rörande ett flertal andra verksamheter förekommer även föreskrifter, vilka angår folkbokföringsväsendet, såsom om skyldighet för olika myndigheter m.fl., däribland bl.a. folkbokföringsmyndighet, att lämna uppgifter till resp. från folkbokföringen. Det må nämnas, att i folkbokföringsförordningen meddelade bestämmelser angående medborgarkort och främlingskort samt centralt sökregister för rikets befolkning aldrig trätt i kraft.

Pastorsämbetena ombesörjer kyrkobokföringen som innefattar en förlöpande lokal registrering av befolkningen. Kyrkobokföringen sker församlingsvis; dock förekommer i mindre utsträckning att del av församling utgör eget kyrkobokföringsdistrikt med självständig kyrkobokföring. Kyrkobokföringen är förlagd till vederbörande pastorsexpedition, som kan vara gemensam för två eller flera församlingar. Antalet församlingar i riket är 2 568, därav 5 icke territoriella församlingar (uppgifterna avser förhållandena den 1 januari 1966). Antalet pastorsexpeditioner uppgår till drygt 1 800. I Stockholm och Göteborg handhas kyrkobokföringen av pastorsämbetena och de lokala skattemyndigheterna i resp. städer.

Inom folkbokföringsväsendet förekommer vidare *kommunala roteombud* med uppgift att biträda pastorsämbetena och mantalsskrivningsförrättare. Roteombuden utses av vederbörande kommun för en tid av fyra år. I varje församling skall finnas minst ett roteombud. I fråga om stad, köping eller annat samhälle äger länsstyrelsen emellertid bestämma att roteombud icke skall utses.

*De lokala skattemyndigheterna*¹ verkställer mantalsskrivningen. Denna förrättas årligen inom varje kommun. Den innebär en med ledning av lämnade mantalsuppgifter årlig registrering av fysiska personer och fastigheter, bl.a. för kontroll av kyrkobokföringen och registreringen hos länsstyrelserna. Antalet lokala skattemyndigheter är numera 122.

Länsstyrelse är enligt 56 § FBF länsbyrå för folkbokföringen.² Hos varje länsstyrelse är numera inrättat ett datakontor. Vid detta sker viss registrering av fastigheterna, befolkningen och de juridiska personerna inom länet,

¹ Fr.o.m den 1 januari 1967 benämns lokal skattemyndighets chef i mindre och medelstora fögderier häradskrivare och i större fögderier fögderidirektör (jfr kk den 3 juni 1966, nr 246, angående rikets indelning i fögderier och Kungl. Maj:ts instruktion den 21 oktober 1966, nr 557, för lokal skattemyndighet).

² Benämningen länsbyrå avses enligt SOU 1966:16 skola försvinna.

i huvudsak på grundval av uppgifter från pastorsämbetena och de lokala skattemyndigheterna inom länet. Som hjälpmedel i registreringsarbetet har hittills använts adressmaskinanläggningar med därtill hörande tryckande register. En avveckling av dessa anläggningar pågår och de ersätts efter hand med datamaskinanläggningar. Efter genomförd omorganisation avses 20 länsstyrelser (inklusive överståthållarämbetet) skola vara försedda med såväl datamaskiner som stansutrustning och 5 länsstyrelser med endast stansutrustning.

Länsstyrelse är besvärinstans för klagan över beslut om mantalsskrivning samt om rätt kyrkobokföringsort och -fastighet.

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) utövar såsom sådan den centrala ledningen av och tillsynen över folkbokföringen i riket. Hos CFU föres centralt för hela riket vissa register. Dödsregistret föres dock hos statistiska centralbyrån enligt kungörelsen den 29 maj 1964 (nr 355) om överflyttande på CFU av uppgifter, som tillkommer statistiska centralbyrån i egenskap av riksbyrå för folkbokföringen och centrala uppborädsnämnden m.m.

Domkapitlen är tillsynsmyndigheter och besvärinstanser i andra kyrkobokföringsfrågor än sådana som gäller rätt kyrkobokföringsort och -fastighet. Domkapitlen biträds av kyrkobokföringsinspektörer. Dessa, vilka är präster, förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av fem år. Antalet kyrkobokföringsinspektörer är f.n. 23.

Kammarrätten är sista besvärinstans såvitt gäller frågor om rätt kyrkobokförings- och mantalsskrivningsort.

Regeringsrätten utgör sista besvärinstans såvitt avser andra kyrkobokföringsfrågor än de som avser rätt kyrkobokföringsort.

Folkbokföringsorganens verksamhet

I. Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU)

Såsom i det föregående omnämnts, utövar CFU den centrala ledningen av och tillsynen över folkbokföringen samt handhar viss central registrering inom folkbokföringssystemet. Denna registrering omfattar i huvudsak följande register:

- a) register över obefintliga och emigrantregister, bestående av från pastorsämbetena överlämnade personakter för obefintliga och utvandrare;
- b) dubblettaktregister, bestående av personakter, vilka på grund av skada eller nötning ersatts med nya;
- c) kortregister, ordnade efter personers födelsetid och födelsenummer för dels i bok över obefintliga upptagna personer, dels personer som sedan 1947 invandrat, utvandrat eller återförts från bok över obefintliga, dels även personer som tilldelats nytt födelsenummer.

Det ankommer på CFU bl.a.

att utfärda föreskrifter, råd och anvisningar beträffande tillämpningen av gällande folkbokföringsförfattningar samt att fastställa formulär till prästbevis m.fl. formulär på folkbokföringsväsendets område;

att fastställa födelsennummer bl.a. för personer, vilka kyrkobokförts som invandrade eller överförda från bok över obefintliga eller vilka icke kunnat tilldelas födelsennummer av länsbyrå, ävensom för personer, vilkas födelsennummer måste ändras på grund av fel;

att utfärda personakter för befolkningen utom för nyfödda;

att handlägga ärenden avseende rättelse eller ändring av uppgifter om födelsetid m.fl. kyrkobokföringsuppgifter;

att granska insända prästbevis rörande utlännings födelse, vigsel eller dödsfall och vidarebefordra bevisen till vederbörande ambassad eller konsulat.

2. Pastorsämbeten¹

Den på pastorsämbetena ankommande registreringen inom folkbokförings-systemet sker i ett flertal olika kyrkoböcker och register. Enligt 10 § 1 mom. FBF förs sålunda i varje församling följande kyrkoböcker, nämligen

a) församlingsbok med tillhörande särskilda förteckningar över utländska undersåtar, personer, som icke tillhör Svenska kyrkan, blinda, dövstumma, sinnessjuka och sinnesslöa;

b) församlingsliggare;

c) bok över obefintliga;

d) inflyttningsbok med tillhörande minnesanteckningar rörande personer, beträffande vilka pastor beslutat, att de icke skall kyrkobokföras i församlingen;

e) födelse- och dopbok;

f) konfirmationsbok;

g) lysnings- och vigselbok;

h) död- och begravningsbok.

Enligt 10 § 2 mom. FBF skall vidare i varje församling föras

i) församlingsregister, bestående av avtryckskort;

j) avgångsregister, bestående av avtryckskort;

k) minnesanteckningar över anmaningar och förelägganden enligt 27 § FBF.

Under j) ovan angivet avgångsregister skall vart tjugonde år eller, om med hänsyn till församlingens storlek eller befolkningens rörlighet så erfordras, oftare genom pastors försorg avskrivs i en *avgångslängd*.

Enligt 11 § kyrkobokföringskungörelsen skall pastor även särskilt förteckna omyndigförklarade.

Enligt 14 § kyrkobokföringskungörelsen skall vidare föras ett *alfabetiskt*

register över fastigheterna i församlingen, såvida ej fastigheterna i församlingsboken eller församlingsloggaren förekommer i en ordning, som gör ett sådant register överflödigt.

Utöver ovannämnda obligatoriska kyrkoböcker och register äger pastor enligt 10 § 3 mom. FBF föra *fastighetslängd*, som då anses utgöra en avdelning av församlingsboken, *utflyttningsbok*, som då räknas till kyrkoböckerna, samt de andra längder, förteckningar eller register han i övrigt finner behövlige för församlingsarbetet eller kyrkobokföringen.

Kyrkobokföringen sker fortlöpande med ledning av anmälningar och underrättelser, som pastor emottager från allmänheten, andra folkbokföringsmyndigheter ävensom från vissa myndigheter m.fl. Det åligger pastor att i samband med bokföring av vissa förhållanden i kyrkoböckerna därom underrätta andra folkbokföringsmyndigheter, främst vederbörande länsbyrå, ävensom vissa andra myndigheter m.fl. Därjämte förekommer periodvis avisering om vissa förhållanden. Pastors arbetsuppgifter i övrigt avser i huvudsak

att utfärda prästbevis för olika ändamål på begäran av enskilda personer, myndigheter m.fl.;

att tillhandahålla statistiska centralbyrån vissa statistiska uppgifter, bl.a. en årlig summarisk folkmängdsredogörelse;

att såsom en förberedelse för mantalsskrivningen årligen förrätta förskrivning av befolkningen inom församlingen, innebärande en kontroll av de i kyrkoböckerna redovisade uppgifterna om de kyrkobokförda personernas bostadsfastighet, namn och födelsetid mot avlämnade mantalsuppgifter, samt

att närvara vid den årliga mantalsskrivningsförrättningen i den utsträckning som erfordras för förrättningens behöriga verkställande.

För kyrkoböckernas förande ansvarar pastor, dock må även annan i församlingen tjänstgörande präst på eget ansvar utfärda prästbevis.

I icke ringa omfattning torde kyrkobokföringen och därmed sammanhängande göromål i sin helhet utföras av pastor personligen, i andra fall av pastor med biträde av annan präst inom församlingen ävensom av annan, icke prästerlig arbetskraft.

En betydande del av folkbokföringsarbetet faller på samarbete med andra myndigheter samt enskilda organisationer och personer. Följande sammanställning utgör en exemplifiering av de aviseringar och anmälningar m.m. som sker till pastorsämbetena eller från dessa.

Aviseringar och anmälningar till pastorsämbete från

Namnbyrån (patent- och registreringsverkets namnbyrå) ang. namnbyte.

Enskild person om antagande av släktnamn:

Olika varianter beträffande personer under och över 18 år, anmälan av hustru om tilläggsnamn, tagande av mannens släktnamn, anmälan av kvinna i upplöst äktenskap om återtagande av namn som ogift.

Justitiedepartementet eller länsstyrelse om förvärv av svenskt medborgarskap.
 Justitiedepartementet om förlust av svenskt medborgarskap.
 Sjömanshus om inskrivning i eller avförande ur sjömansregister.
 Domstol ang. omyndigförklaring.
 Domstol om återvunnen myndighet.
 Läkare ang. utskrivning från mentalsjukhus.
 Läkare att sinnessjuk eller sinnesslö person tillfrisknat.
 Enskild person om inflyttning eller invandring, utflyttning och utvandring.
 CFU att i bok över obefintliga upptagen person är bosatt i utlandet eller kyrko-
 bokförts i annan församling.
 Sjukhus eller barnmorska om födelse.
 Enskild om namngivning.
 Präst om dop.
 Namnbyrån om ändring eller tillägg av förnamn.
 Sjukhus om dödfött barn.
 Barnavårdsman m.fl. om faderskap till barn utom äktenskap, arvsrättsförklaring,
 medgivande att antaga faderns släktnamn, egenskap av trolovningsbarn.
 Domstol om beslut ang. avsaknad av äktenskaplig börd.
 Domstol ang. adoption.
 Vigsleförrättare om vigsel; i följd därav i vissa fall legitimation av barn utom
 äktenskap.
 Statistiska centralbyrån om äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap.
 Enskild person eller myndighet om dödsfall.
 Domstol om dödförklaring.
 Annat pastorsämbete om i annan församling kyrkobokförd makes dödsfall .
 Främmande präst om jordfästning, gravsättning.
 Krematorieföreståndare ang. eldbegängelse.
 Länsstyrelse ang. tillstånd till flyttning av stoft eller aska.
 Enskild person om införande i riket av stoft eller aska efter utomlands avliden.
 Tullmyndighet om utförande ur riket av stoftet eller askan efter här i riket av-
 liden person.

Uppgifter av skilda slag som begärs från pastorsämbete av

Åklagare ang. brottsmisstänkta.
 Släktutredare.
 Inkassobyråer.
 Vetenskapliga utredningar (speciellt medicinska och sociologiska) beträffande
 undersökningsgrupper och kontrollgrupper.
 Krigsplanerande myndigheter (beträffande vissa yrkeskategorier).
 Vissa fackförbund ang. kontroll av data beträffande utländska medlemmar.
 Socialförsäkringsorgan.

Avisering från pastorsämbete till länsstyrelse (datakontoret)

Makars förvärv av släktnamn.
 Ensambeförvärv av släktnamn enligt namnbyråns beslut.
 Persons antagande av släktnamn genom anmälan hos pastor.
 Hustrus antagande under äktenskap av mannens släktnamn genom anmälan hos
 pastor.
 Hustru, som förvärvat mannens släktnamn, återförvärvar henne tidigare tillkom-
 mande släktnamn.
 Kvinna i upplöst äktenskap, som förvärvat mannens släktnamn, återtager sitt

- släktnamn som ogift genom anmälan hos pastor.
- Förvärv av svenskt medborgarskap.
- Förlust av svenskt medborgarskap genom preskription.
- Förlust av svenskt medborgarskap genom Kungl. Maj:ts beslut.
- Förvärv av utländskt medborgarskap med åtföljande förlust av svenskt.
- Inskrivning i sjömanshus.
- Avförande från sjömanshus.
- Utflyttning till annan församling.
- Flyttning inom församlingen.
- Utvandring.
- Anmälan om stadigvarande bosättning å utrikes ort, eller upplysning därom vid två på varandra följande mantalsskrivningar.
- Födelseanmälan med/utan namngivning (ej dop).
- Namngivning efter födelseanmälan och före dop.
- Dop utan föregående namngivning.
- Dop varvid förnamn tillägges.
- Ändring eller tillägg av förnamn.
- Domstols beslut om avsaknad av äktenskaplig börd.
- Domstols beslut om adoption.
- Vigsel.
- Legitimation.
- Äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap.
- Ogiltigförklarande av vigsel.
- Dödsfall.
- Utträde ur kyrkan.
- Inträde i kyrkan.
- Avisering till försvarsstabens personalavdelning*
- Begravning av utländsk krigsman eller utländsk sjöman på kyrkogård inom riket skall anmälas till försvarsstabens personalavdelning.
- Avisering till statistiska centralbyrån*
- Födelseanmälan beträffande dödfött barn.
- Personakt för avliden person insändes till statistiska centralbyrån.
- Avisering till patent- och registreringsverkets namnbyrå*
- Persons antagande av släktnamn genom anmälan till pastor.
- Hustrus antagande under äktenskapet av mannens släktnamn genom anmälan hos pastor.
- Hustrus, som förvärvat mannens släktnamn, återförvärv av henne tidigare tillkommande släktnamn.
- Kvinnas i upplöst äktenskap, varunder hon förvärvat mannens släktnamn, återtagande av sitt släktnamn som ogift genom anmälan hos pastor.
- Förvärv av svenskt medborgarskap, varvid vederbörandes efternamn skall anmälas till namnbyrån.
- Om till följd av domstols beslut om avsaknad av äktenskaplig börd barn, som är svensk medborgare, genom beslutet förvärvar utländskt namn, skall under rättelse göras till namnbyrån.
- Om vid vigsel kvinnan eller eventuellt barn är svensk medborgare och till följd av vigseln förvärvar utländskt namn skall anmälan ske till namnbyrån.
- Därest barn som är svensk medborgare genom legitimation förvärvar utländskt namn skall namnmyndigheten meddelas.

Därest kvinna, som är svensk medborgare, genom äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap förvärvar utländskt namn, skall namnmyndigheten meddelas. Därest kvinna eller eventuellt barn, som är svensk medborgare, genom ogiltigförklaring av vigsel förvärvar utländskt namn, skall namnet meddelas till namnmyndigheten.

Avisering till barnavårdsnämnd

Utflyttning av barn som ej fyllt 16 år.
 Utvandring av barn som ej fyllt 16 år.
 Anmälan av födelse till barnbidragsregistret.
 Anmälan av födelse av barn utom äktenskap.
 Födelseanmälan beträffande dödfött barn utom äktenskap.
 Dödsfallsanmälan beträffande barn under 16 år.

Avisering till CFU

Rekvisition av personakt för inflyttad person som är upptagen i bok över obefintliga för annan församling.
 Rekvisition av personakt för invandrad person.
 Personakt för utvandrad person översändes till CFU.
 Personakt för person, som överförts till bok över obefintliga, översändes till CFU.
 Anmälan att i bok över obefintliga upptagen person är bosatt å utrikes ort eller kyrkobokförts i annan församling meddelas CFU.
 Personakt för dödförklarad person, som återkommer, rekvireras från CFU.
 Underrättelse om utländskt barns födelse och förnamn.
 Om barn genom domstols beslut om avsaknad av äktenskaplig börd blir utländsk medborgare underrättas CFU.
 Utlännings vigsel i Sverige meddelas CFU.
 Utlännings dödsfall i Sverige meddelas CFU.
 Dödsfallsanmälan beträffande i bok över obefintliga upptagen person meddelas CFU.
 Underrättelse ang. dödförklaring meddelas CFU.

Avisering till domstol

Om änkling eller änka ingår nytt äktenskap skall rätten i den ort, där den avlidne maken var bokförd vid det tidigare äktenskapets upplösning, aviseras. Varje dödsfall skall aviseras rätten.

Avisering till hälsovårdsnämnd

Dödsfall i tuberkulos skall då av läkare utfärdad dödsattest icke företes anmälas till hälsovårdsnämnden.

Avisering till sjömanshus (beträffande där inskriven person)

Förvärv av nytt släktnamn enligt namnbyråns beslut.
 Antagande av nytt släktnamn genom anmälan hos pastor.
 Under äktenskapet (hustru) genom anmälan hos pastor antaget släktnamn.
 Hustrus återförvärv av henne tidigare tillkommande släktnamn.
 Flyttning från annan församling eller inom församling.
 Utvandring.
 Ändrad födelsetid och/eller födelsennummer.
 Adoption och därvid erhållet nytt namn.
 Förvärv av nytt namn genom vigsel, legitimation, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap eller ogiltigförklaring av vigsel.
 Dödsfall.

Avisering till annan församling

Rekvisition av personakt för inflyttad.

Översändande av personakt för utflyttad.

Varje emottagen anmälan eller underrättelse och verkställd anteckning i kyrkobok om förhållande som skall antecknas i personakt, skall om den i vars personakt anteckningen skall ske, utflyttat till annan församling, aviseras pastor i inflyttningsorten. Sådana anmälningar är ändringar av civilståndet, fastställande av faderskap för trolovningsbarn, faders till barn utom äktenskapet medgivande att bära hans släktnamn, arvsrättsförklaring.

3. Roteombud

Roteombuden (5 § FBF) har till uppgift att tillhandagå pastor och mantalskrivningsförrättare med upplysningar i folkbokföringsärenden samt att i samråd med dessa myndigheter vaka över att allmänheten ställer sig meddelade föreskrifter angående folkbokföringen till efterrättelse.

I sin verksamhet har roteombud bl.a.

att uppmärksamt följa förändringarna i rotens befolkning;

att närvara vid för-skrivning och mantalsskrivningsförrättning, samt

att tillhandahålla blanketter för uppgifter till mantalsskrivningen samt att mottaga, granska och ordna dylika uppgifter.

4. De lokala skattemyndigheterna

Såsom folkbokföringsmyndighet har varje lokal skattemyndighet att årligen förrätta mantalsskrivning samt att handlägga därav föranledda skriftväxlingsärenden med annan mantalsskrivningsförrättare ävensom att avge yttrande över besvär i mantalsskrivningsärenden.

På lokal skattemyndighet ankommer vidare

att föra avtryckskortregister över de fysiska personerna och fastigheterna inom tjänsteområdet;

att i anledning av underrättelser från inskrivningsdomare och överlantmätare (fastighetsregisterförare) om lagarter resp. förändringar i fastighetsindelningen m.m. därom underrätta länsbyrå samt — vad avser förändringar i fastighetsindelningen m.m. — jämväl vederbörande pastorsämbete, samt

att på begäran utfärda mantalsskrivningsbevis ävensom att lämna polismyndighet intyg rörande fysisk persons mantalsskrivningsförhållanden.

Lokal skattemyndighet har därjämte att årligen upprätta röstlängd och kontrollera densamma mot mantalslängd. För ändamålet tillhandahålls myndigheten en genom länsbyrås försorg upprättad stomme till röstlängd i två exemplar ävensom från pastorsämbete vissa uppgifter till ledning för anteckning om rösträttshinder och för fullständigande av röstlängderna.

5. Länsstyrelserna

För sin verksamhet såsom länsbyrå för folkbokföringen (56 § FBF) förfogar länsstyrelse över adresseringsmaskiner och tryckande register.¹

Utöver de *tryckande registren*, bestående av adressplåtar över de fysiska personerna, de juridiska personerna och fastigheterna inom länet, föres två *avtryckskortregister* över de fysiska personerna, det ena ordnat alfabetiskt efter personernas namn samt det andra efter födelsetid, ävensom vissa andra hjälpregister, likaledes bestående av avtryckskort.

Det tryckande registret över de fysiska personerna användes för följande ändamål:

- a) fortlöpande avisering om ändringar i registreringen till pastorsämbeten, lokala skattemyndigheter samt vissa andra myndigheter m.fl.;
- b) periodvis avisering om vissa registrerade uppgifter till vissa myndigheter m.fl.;
- c) framställning av de inom folkbokförings- och uppördsväsendet förekommande årliga längderna (roteförteckning, stomme till mantalslängd, mantalslängd samt stomme till röstlängd, inkomst- och debiteringslängd) samt av debetsedlar m.m.

Till länsstyrelses folkbokföringsuppgifter hör vidare
 att fastställa födelsenummer för nyfödda med födelsehemort inom länet;
 att bestämma tid och plats för de årliga mantalsskrivningsförrättningar-
 na;

att handlägga vissa ärenden rörande roteombuden, samt
 att handlägga ärenden rörande besvär och underställning i mantalsskrivningsfrågor och frågor rörande rätt kyrkobokföringsort och -fastighet.

6. Domkapitlen

Domkapitlen har inseende över kyrkobokföringen. Därjämte ankommer det på domkapitel

att handlägga ärenden rörande besvär och underställning i vissa kyrkobokföringsfrågor, samt

att avge yttrande i ärenden som avser ändring av uppgifter om födelse-
 tid m.m.

Kyrkobokföringsinspektör åligger bl.a. att tid efter annan besöka pastorsämbetena i och för granskning och lämnande av råd och anvisningar rörande kyrkobokföringen. För kyrkobokföringsinspektörerna finns särskild instruktion (SFS 594/1946).

7. Folkbokföringen i Stockholm, Göteborg och Malmö

Folkbokföringen i dessa städer skiljer sig i vissa avseenden från folkbokföringssystemet för landet i övrigt (jfr kap. 1).

¹ Ang. avvecklingen av adressmaskinanläggningarna, se detta kapitel under Inledning.

I *Stockholm* ombesörjs folkbokföringen av pastorsämbetena och av den lokala skattemyndigheten i staden (före den 1 jan. 1967 stadens uppbördsverk). Såsom rådgivande samarbetsorgan i gemensamma kyrkobokföringsfrågor finns en folkbokföringsdelegation, bestående av den lokala skattemyndighetens chef samt två av domkapitlet utsedda präster.

Vid pastorsämbetena förs samma kyrkoböcker och register som vid övriga pastorsämbeten i riket. Dock är pastorsämbetena befriade från skyldighet att föra församlingsbok, bok över obefintliga, inflyttningsbok, minnesanteckningar över anmaningar och förelägganden samt avgångsregister.

I övrigt sker kyrkobokföringen genom registrering (centralbokföring) hos den lokala skattemyndigheten. Hos denna förs bl.a. folkregister, som i huvudsak motsvarar den av pastorsämbetena utom Stockholm förda församlingsboken.

Pastorsämbetenas och den lokala skattemyndighetens böcker och register aktualiseras med ledning av från allmänheten och olika myndigheter inkommande uppgifter. Uppgift om födelser, dödsfall, vigslar och rent kyrkliga förhållanden mottages härvid av vederbörande pastorsämbete, som underrättar den lokala skattemyndigheten. Övriga uppgifter inkommer direkt till nämnda myndighet, som i sin tur underrättar pastorsämbetena.

Till i *Stockholm* kyrkobokförda personer är f.n. utlämnade särskilda flyttningsbetyg, vilka används som hjälpmedel bl.a. vid flyttningsanmälan.

Den lokala skattemyndigheten handlägger vidare vissa kyrkobokföringsärenden, bl.a. vad avser frågor om rätt kyrkobokföringsort och -fastighet samt frågor rörande anteckning av nationalitet i kyrkobok eller i folkregister.

På myndigheten ankommer i övrigt huvudsakligen samma arbetsuppgifter som eljest fullgörs av länsstyrelse i egenskap av länsbyrå. Myndigheten förfogar för ändamålet över tryckande register över fysiska och juridiska personer och fastigheter inom *Stockholm*. För verksamheten används även en datamaskinanläggning hos överståthållarämbetet.

Vad gäller mantalsskrivningen föregås mantalsskrivningsförrättningen icke av någon särskild för-skrivning. Roteombud förekommer icke i *Stockholm*.

I *Göteborg* ombesörjs folkbokföringen av pastorsämbetena och den lokala skattemyndigheten i staden. Såsom rådgivande samarbetsorgan finnes en särskild folkbokföringsdelegation, bestående av chefen för den lokala skattemyndigheten och två präster. Folkbokföringssystemet är i huvudsak ordnat på samma sätt som i *Stockholm*. Vissa olikheter förekommer emellertid. Vid pastorsämbetena förs sålunda även församlingsbok, vilket ej är fallet i *Stockholm*. Den lokala skattemyndighetens centralbokföring omfattar icke något särskilt flyttningsregister. I *Göteborg* förekommer ej några särskilda till den kyrkobokförda befolkningen utlämnade flyttningsbetyg såsom hjälpmedel vid folkbokföringsarbetet.

Fördelningen av förekommande folkbokföringsarbeten mellan pastorsämbetena och den lokala skattemyndigheten är i allt väsentligt densamma som gäller mellan pastorsämbetena och den lokala skattemyndigheten i Stockholm.

Den årliga mantalsskrivningsförrättningen föregås ej av någon förskrivning. Roteombud förekommer ej heller i Göteborg.

I *Malmö* handhas folkbokföringen av pastorsämbetena och den lokala skattemyndigheten i staden.

Hos pastorsämbetena förs i folkbokföringsförordningen föreskrivna kyrkoböcker och register, och arbetsuppgifterna med avseende å kyrkobokföringen är desamma som åvilar övriga pastorsämbeten i riket (Stockholm och Göteborg undantagna), dock ombesörjer pastorsämbetena icke någon avisering till barnavårdsnämnd för dess barnbidragsverksamhet, utan fullgörs denna avisering av den lokala skattemyndigheten.

Den lokala skattemyndighetens arbetsuppgifter motsvarar eljest de som fullgörs av länsstyrelse i egenskap av länsbyrå.

Ej heller i *Malmö* förekommer någon förskrivning vid den årliga mantalsskrivningen. Roteombud finns icke i staden.

De löpande kostnaderna för den på pastorsämbete ankommande delen av den lokala folkbokföringen (personal, lokaler, inventarier, material) bestrides av pastoratet.

Folkbokföringen enligt förslag av CFU (SOU 1966:16)

När gällande folkbokföringsförordning (FBF) utformades, kom den av särskilda skäl att uppta åtskilliga föreskrifter av sådan natur som inte i och för sig föranledde att de måste bli föremål för beslut av riksdagen. Vissa föreskrifter, som tidigare utfärdats av Kungl. Maj:t i administrativ ordning, blev införda i FBF. Vid den företagna revisionen av FBF har en strävan varit att till området för den administrativa lagstiftningen så långt möjligt hänföra sådant som tidigare reglerats i motsvarande ordning eller eljest har karaktär av tillämpningsföreskrifter. Genom förslaget till ny folkbokföringsförordning (Försl. FBF) fastläggs således principerna för folkbokförings-systemet. Erforderliga tillämpningsföreskrifter avses skola meddelas av Kungl. Maj:t och av centrala folkbokförings- och uppborgsnämnden.

I enlighet härmed har i Försl. FBF icke medtagits bestämmelser motsvarande bl.a. dem som återfinns i 10—12 §§ (Kyrkoböcker och register) och i 56—61 §§ FBF (Länsbyråerna för folkbokföringen samt Riksbyrån för folkbokföringen).

En omarbetning av FBF blev påkallad även genom den beslutade och delvis

redan genomförda omorganisationen inom folkbokförings- och uppbörds- väsendet samt den beslutade övergången till användning av datamaskiner som tekniskt hjälpmedel inom dessa verksamhetsområden. Omorganisatio- nen och övergången till användning av nya tekniska hjälpmedel kommer dock endast i ringa mån till uttryck i Försl. FBF. De bestämmelser i FBF som påverkas därav har nämligen ansetts i allt väsentligt vara av den art att de kan och bör utfärdas i administrativ ordning.

Under utredningsarbetet har särskild uppmärksamhet ägnats frågan om mantalsskrivningssystemets utformning. Det hittills gällande systemet före- slås bli ersatt med en i avsevärt förenklad form bedriven mantalsskriv- ning utan mantalsuppgifter. Grundprincipen att man skall mantalsskrivas där man *rätteligen* skall vara kyrkobokförd den 1 november har ansetts böra bibehållas, främst med hänsyn till de rättsverkningar som i vårt land är förknippade med mantalsskrivningen. I första hand avses dock mantals- skrivningen skola bygga på den *faktiska* kyrkobokföringen den dagen (mantalsdagen), såvida omprövning ej påyrkas. Ingens rätt anses kunna trädas för när, om kyrkobokföringen presumeras vara riktig, där varken den kyrkobokförde eller vederbörande kommun framställt någon invändning. De flyttande, för vilka stadgad anmälningstid om 14 dagar utlöper först den 15 november, garderas genom en särskild bestämmelse. I övrigt skall den lokala skattemyndigheten vara skyldig att ompröva mantalsdagens kyrkobokföring endast om särskild anledning därtill föreligger. Kommuner och enskilda, vilkas rätt berörs av att den enskilde blir rätt mantalsskriven, skall hos lokal skattemyndighet framställa yrkande rörande mantalsskriv- ningen senast den 5 februari mantalsåret. Under februari månad skall myndigheten pröva framställda yrkanden.

Mot bakgrunden av att, som ovan nämnts, Försl. FBF ansetts böra inne- hålla endast sådana bestämmelser som förutsätter beslut av riksdagen, inne- håller författningen ingen detaljreglering av mantalsskrivningsförfarandet.

Omläggningen av mantalsskrivningssystemet har bidragit till att nu- varande anordning med roteombud ansetts böra slopas.

Den nuvarande »mantalsskrivningen av fastigheter» föreslås slopad d.v.s. de i FBF förekommande bestämmelserna om uppförande i mantalslängd av fastigheterna saknar motsvarighet i Försl. FBF.

Vid utformningen av Försl. FBF har en utgångspunkt varit att pastors- ämbetena tills vidare — i avvaktan på kommande ställningstaganden i frå- gan om relationerna mellan kyrka och stat — skall bibehållas som lokala folkbokföringsmyndigheter och ha hand om kyrkobokföringen som en lö- pande folkbokföring. Folkbokföringsmyndigheter i övrigt skall vara de lokala skattemyndigheterna, länsstyrelserna och centrala folkbokförings- och upp- bördsnämnden.

I fråga om allmänhetens anmälningsskyldighet till kyrkobokföringen föreslås vissa förenklingar. Anmälan skall kunna göras muntligen vid

inställelse eller skriftligen, personligen eller genom behörigt och i saken kunnigt ombud; myndigheterna skall kunna godta telefonanmälningar men äga påfordra skriftlig bekräftelse. Skyldigheten att anmäla barns födelse har inskränkts till sådana fall, då underrättelse därom ej är att påräkna från sjukhus eller barnmorska. Skyldigheten att vid flyttning inom landet anmäla denna i utflyttningsförsamlingen föreslås slopad. Som följd härav föreslås de nuvarande flyttningsbetygen skola avskaffas. Anmälan om flyttning inom landet avses skola göras endast i inflyttningsförsamlingen, liksom nu inom fjorton dagar efter flyttningen.

Bestämmelserna om rätt kyrkobokföringsort är i stort sett oförändrade både i form och i sak i avvaktan på en avsedd mera genomgripande överarbetning framdeles.

De romersk-katolska församlingarnas nuvarande begränsade rätt till egen kyrkobokföring föreslås slopad.

Den föreslagna nya förordningen, som utformats på sådant sätt att den ansetts kunna gälla även för Stockholm och Göteborg, föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1968, men mantalsskrivningen på hösten 1967 har tänkts skola ske enligt 5 kap. i den nya förordningen.

I det följande skall lämnas en på CFU:s förslag (SOU 1966:16) grundad redogörelse för de ur kyrkobokföringssynpunkt mera väsentliga skillnaderna mellan gällande folkbokföringssystem och det föreslagna nya system, som i princip skulle tillämpas från ingången av år 1968.

Datasytemet: Övergången till användning av datamaskiner kommer att för pastorsämbetenas del märkas främst därigenom, att registerkortet i församlingsregistret, motsvarigheten till nuvarande avtryckskort, får annat utseende och innehåll.

Den aviseringsskyldighet gentemot andra myndigheter än folkbokföringsmyndigheterna som alltjämt åvilar pastor avses i största möjliga utsträckning skola överflyttas på datakontoren.

Pastors ansvar för kyrkobokföringen. Pastorsexpeditionerna (SOU 1966:16 s. 66—71)

Pastor anses alltjämt skola ha ansvaret för arbetet på pastorsexpeditionen. Emellertid anses att det på varje pastorsexpedition, som är av sådan storleksordning att biträdespersonal finns där anställd, bör finnas en befattningshavare, vilken under pastors överinseende ansvarar för kyrkobokföringen. Kvalificerad biträdespersonal bör kunna på eget ansvar utfärda de flesta förekommande prästbevisen.

Antalet pastorsexpeditioner som är av den ringa storleksordning att där inte kan sysselsättas kvalificerad biträdespersonal bör nedbringas. Detta anses kunna ske genom att gemensam pastorsexpedition inrättas för två eller flera församlingar inom ett pastorat.

Anmälan till kyrkobokföringen (SOU 1966:16 s. 72—96)

Inledningsvis har berörts att vissa förenklingar i fråga om sättet för fullgörande av anmälan till kyrkobokföringen föreslås bli genomförda. Som allmän princip skall gälla att anmälan må fullgöras muntligen — vid inställelse eller per telefon — eller skriftligen.

Vissa särskilda åtgärder avses skola vidtas i syfte att nå en större effektivitet i anmälningsystemet.

Mantalskrivningen (SOU 1966:16 s. 97—121)

Mantalskrivningen föreslås i fortsättningen skola ske utan användande av mantalsuppgifter. Någon för-skrivning skall inte förekomma. Å andra sidan avses pastor skola en gång årligen göra en avstämning av befolkningsläget i församlingen enligt kyrkoböckerna mot en av länsstyrelsen maskinellt framställd befolkningslängd.

Roteombuden (SOU 1966:16 s. 131—135)

Någon motsvarighet till de nuvarande roteombuden är inte avsedd att finnas i fortsättningen.

De romersk-katolska församlingarnas rätt till egen kyrkobokföring (SOU 1966:16 s. 136—140)

Dessa församlingars rätt till egen kyrkobokföring föreslås skola upphöra med utgången av år 1967.

KAPITEL 3

Internationella förhållanden

Den svenska folkbokföringen har, såsom tidigare angivits, sitt ursprung i de ministeriella anteckningar om kyrkliga förrättningar samt register som började föras på 1600-talet och som fick sin reglering genom 1686 års kyrkolag. Likartat är förhållandet i andra europeiska länder (de nordiska länderna, England och Skottland, Frankrike bl.a.), där den kyrkliga registrering varit utgångspunkt för folkbokföringen och länge bildat dess underlag. Men medan alltjämt kyrkliga organ i Sverige och Finland är legala folkbokföringsmyndigheter, har i andra länder borgerliga organ övertagit handhavandet av civilbokföringen.

I enskildheter växlar förhållandena mellan olika europeiska länder, men i regel föres lokala, kommunala »civilregister» med central överbyggnad. I vissa fall förekommer kyrklig medverkan på det sättet att fortlöpande uppgifter lämnas civilregistret från kyrkoförsamlingarnas ministerialböcker.

Rent allmänt kan sägas, att folkbokföringen på kontinenten vanligen utgörs av dels befolkningsregister, dels civilståndsregister, vilka i regel föres av skilda myndigheter. De kontinentala civilståndsregistren motsvarar närmast de skandinaviska ministerialböckerna. Det specifika i svensk och — mutatis mutandis — finländsk folkbokföring är att samtliga uppgifter beträffande en person kan erhållas hos det organ, som svarar för själva primärregistreringen. I de övriga nordiska länderna sköter kyrkan civilståndsregistret och den borgerliga kommunen befolkningsregistret.

I det följande lämnas en summarisk redogörelse för förhållandena i de nordiska länderna samt i England och Skottland, Frankrike och Västtyskland.¹ Framställningen avser icke att ge besked om folkbokföringens tekniska utformning utan begränsas till frågor av mera allmänt intresse.

Finland, som fick sina första folkbokföringsstadganden genom den svenska kyrkolagen av år 1686, har haft en med Sverige i stora drag parallell utveckling.

¹ Redogörelsen bygger på uppgifter i en av FN gjord sammanställning om folkbokföringen i vissa länder, en uppsats av byråsekreteraren vid CFU, teol. kand. Per-Ola Larsson om folkbokföringen i några europeiska länder samt upplysningar inhämtade från kyrkoherdarna i svenska församlingarna i de länder som behandlas i framställningen.

En väsentlig skillnad är dock att i Finland varje av staten legaliserat religionssamfund har egen, officiell bokföring. Antalet sådana registrerade samfund är 21. Legaliserat samfund kan — i undantagsfall — befrias från denna skyldighet. Samfunden i fråga har alltså legal funktion och utfärdar »ämbetsbevis» för sina medlemmar med officiell giltighet. »Anvisningar för Finlands evangelisk-lutherska kyrkas nya folkbokföring, fastställda av Biskopsmötet 5. 4. 1961» reglerar den lutherska kyrkans folkbokföring. För personer som icke tillhör religionssamfund som självt handhar folkbokföringen sker registreringen genom det 1917 inrättade civilregistret. I detta förs f.n. ca 5,5 % av befolkningen.

Enligt gällande lag kan flera församlingar på samma ort ha ett gemensamt register, s.k. centralregister, såsom fallet är bl.a. för de evangelisk-lutherska församlingarna i Helsingfors. De enskilda församlingarnas folkbokföring blir i sådant fall en annan än i församling med självständig bokföring.

Danmark. Befolkningsregistreringen ombesörjs av Folkeregistret i varje kommun, vilket är ett borgerligt organ. Två eller flera kommuner kan dock ha gemensamt folkeregister. Folkeregistret, som upprättades 1924, har till uppgift att sammanställa uppgifter om befolkningen till myndigheternas och de enskilda medborgarnas tjänst.

Trots att särskilt borgerligt organ finns inrättat för folkbokföringen, fullgörs viktiga funktioner av prästerskapet. Det åligger sålunda prästerna i Folkekirken att föra ministerialböcker, och uppgifter ur dessa skall avgiftsfritt lämnas folkeregistret. Alla födelser inom folkkyrkan skall av sjukhus m.fl. uppgiftsskyldiga anmälas till vederbörande pastorsexpedition (kirkekontor), som i sin tur aviserar till folkeregistret. Liknande föreskrifter gäller också för de av staten godkända religionssamfunden. Vid äktenskaps ingående företas hindersrannsakan av den borgerliga myndigheten (lysnings- och bryllupskontoret eller giftefogeden), och prästen skall till denna myndighet anmäla när lysning skett. Prästen skall vidare lämna uppgift om vigslar till folkeregistret i den eller de kommuner där kontrahenterna är bosatt. I fråga om dödsfall gäller att sjukhuset gör anmälan till församlingens kyrkokontor och till houppteckningsrätten, som skickar avi till folkeregistret.

Ministerialböckerna är det väsentliga underlaget för prästens kännedom om församlingsborna, och egentligt medlemsregister saknas.

Karakteristiskt för Danmark är att varje medlem av folkkyrkan i samband med dopet får en »daabsattest» med uppgift om födelsetid och -ort, föräldrar samt dopdag och dopförrättare. Denna handling, som har officiell giltighet, används som identitetshandling. Övriga danska medborgare erhåller i stället av folkeregistret en »navneattest».

Island. Ett nationalregister upprättades 1952 och förs på grundval av upp-

gifter från församlingsprästerna och kommunerna. Här liksom i Danmark åligger det prästerna att till nationalregistret lämna uppgifter ur ministerialböckerna.

Norge. Civilbokföringen är en kommunal angelägenhet och handhas av Folkeregistret, som 1946 blev obligatoriskt för varje kommun. Utländska medborgare förs i särskilt Fremmedregister hos polismyndigheten. Statistisk sentralbyrå fungerar som centralkontor för folkregistreringen. Prästen är skyldig att föra födelseregister över samtliga i församlingen födda barn, således även över dem som icke kommer att tillhöra Norges kyrka. Uppgifter från födelseregistret samt från ministerialböckerna, vigselbok och dödbok skall utan särskild ersättning lämnas till det kommunala folkeregistret.

Kyrkan kan utan avgift få ta del av folkeregistrets mantalslängder för att på det sättet erhålla upplysning om in- och utflyttade. Enligt uppgift från pastor i svenska församlingen i Oslo föreligger emellertid vissa svårigheter för kyrkan att, särskilt i de större städerna med stor befolkningsrörlighet, erhålla erforderliga upplysningar om flyttningar m.m.

England. Lokala register (sedan 1837 »register of birth, marriage och death», från 1927 även adopterade och dödfödda) förs av särskilda registerförare (registrars) och står under tillsyn av General Register Office i Somerset House i London. Anteckningarna grundar sig på uppgiftslämnarnas egna uppgifter. Sammanfattande befolkningsregister finns icke.

Präster inom Church of England, som har vigselrätt och därvid fungerar som statliga »registrars», skall till det lokala registret avgiftsfritt lämna uppgift om företagen vigsel. Detta är den enda förekommande uppgiftsskyldigheten från kyrklig sida.

Ministerialböckerna och »Electoral Rolls» (längder för kyrkliga val) bildar underlag för lokalförsamlingarnas medlemsregister. I strikt mening förekommer knappast sådana.

Skottland. Civilregister infördes 1855, och landet är indelat i »registration districts» med en eller flera »registrars» för varje distrikt. Befolkningsregistren, som hålls aktuella, förs i två exemplar, varav det ena årligen skall insändas till »The Registrar General's Office». Präst, som förrättar vigsel, skall till registerförarna återsända den »Marriage Schedule» som av honom försetts med påteckning om skedd vigsel.

De skotska kyrkosamfunden har ingen officiell funktion i civilbokföringens sammanhang, men informativa kontakter förekommer mellan den lokala registerföraren och församlingsprästerna, som för församlingsändamål för egna register.

Frankrike. Intill 1792 ombesörjdes civilståndsregistreringen uteslutande av prästerna. Dock tillerkändes endast de av katolska präster förda kyrkoböckerna officiell giltighet, sedan det nantesiska ediktet av 1685 upphävts. Först 1787 infördes en fakultativ borgerlig registrering för medborgare som icke ville anlita kyrkan. År 1792 förbjöds den kyrkliga civilregistreringen, kyrkoböckerna beslagtogs och överfördes till de kommunala myndigheterna.

Den franska folkbokföringen handhas av civilregistret (*Registre de l'etat civil*). Den »acte de naissance» som innehåller födelseregistrets uppgifter om medborgaren är en betydelsefull handling. En person får i regel en »hemortskommun» som han sedan tillhör i folkbokföringsavseende, oavsett senare bosättning. Centraliserad befolkningsregistrering saknas. Uppgiftsskyldighet från eller till kyrkan förekommer icke.

Västtyskland. Civilståndsmyndighet är det lokala »Standesamt», som för en »Familjenbuch» med uppgift om namn, födelsetid och -ort, hemvist, yrke, trosbekännelse, vigseldag samt barnens namn och födelsetid. Oftast utfärdar Standesamt en »Familienstammbuch» vid äktenskaps ingående, och denna kompletteras sedan vid inträffande förändringar.

Kyrkan har icke någon uppgiftsskyldighet till civilregistret. Från »Einwohnermeldeamt» kan däremot kyrkoförsamlingarna utan avgift få uppgift om inflyttade över 14 år. Församlingskartoteken grundar sig på uppgifter som kan erhållas från civilregistret och på ministerialböckerna. Förhållandena varierar emellertid i vissa avseenden mellan de olika delstaterna.

KAPITEL 4

Undersökning angående kyrkans medverkan i folkbokföringen

Inledning

Enligt direktiven har utredningen att bl.a. beakta frågan om att på annan myndighet överflytta den del av arbetet med folkbokföringen som f.n. åvilar prästerskapet. Frågan om en sådan överflyttning har tidigare förts på tal i olika sammanhang. 1936 års *uppbördskommitté* (SOU 1938:41 s. 325—326) gjorde i sitt förslag till folkbokföringsförordning skillnad mellan civil folkbokföring och kyrkobokföring. Den sistnämnda skulle bibehållas allenast som en registrering av kyrkliga förrättningar. Kommitténs förslag avstyrktes i flertalet remissyttranden. *Folkbokföringskommittén* (SOU 1944:52), som erinrade om innehållet i yttrandena över uppbördskommitténs förslag (s. 136), föreslog att den lokala löpande folkbokföringen alltjämt skulle handhas av prästerskapet (s. 161).

Föredragande departementschefen, som vid sin anmälan av den proposition angående omorganisation av folkbokföringen, vilken förelades 1945 års riksdag (Prop. 1945:282 s. 82—83), ingående berörde frågan om civil eller kyrklig folkbokföring, anförde, att han — med hänsyn till de synpunkter som framförts och under särskilt beaktande av att frågan om den då aktuella folkbokföringsreformen inte borde med hänsyn till den samtidigt väntade uppbördsreformen bli ytterligare förhalad — ansåg sig böra tillstyrka, att den lokala löpande folkbokföringen alltjämt skulle ankomma på prästerskapet.

Uppbördsorganisationskommittén framlade i sina betänkanden (SOU 1961:4 och 1962:18) vissa förslag rörande de lokala skattemyndigheternas framtida organisation och verksamhet. I den proposition angående riktlinjer för organisationen av folkbokförings- och uppbördsväsendet som förelades 1963 års riksdag (Prop. 1963:32) framhöll föredragande departementschefen (s. 90), att några remissinstanser i sina yttranden över kommitténs förslag ifrågasatt om man inte i samband med omorganisationen borde aktualisera frågan om en överflyttning till de lokala skattemyndigheterna av den på pastorsämbetena ankommande delen av folkbokföringen. Departementschefen uttalade (s. 91), att den frågan syntes böra prövas i samråd med 1958 års utredning kyrka-stat.

Kyrka-statutredningen berörde problemet i den skrivelse, varmed utredningen till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet överlämnade sitt betänkande Religionsfrihet (SOU 1964:13 s. XVIII) och anförde där.

På det *lokala planet* har utvecklingen under det senaste seklet präglats av att borgerlig och kyrklig verksamhet i allt större utsträckning skilts åt. Ur den gamla socknen har utvecklats särskilda borgerliga och kyrkliga kommuner med skilda uppgifter och egna organ. En skilsmässa mellan borgerligt och kyrkligt kan nu sägas vara i väsentliga delar genomförd på lokalplanet. Ekonomiskt är den borgerliga kommunen och församlingen särskilda enheter med beskattningsrätt var för sig. Alltjämt handhar emellertid församlingen vissa väsentligen borgerliga uppgifter, främst folkbokföringen och begravningsväsendet. Vigsel kan ske genom såväl borgerligt som kyrkligt organ.

Vad gäller *folkbokföringen* har utredningen att behandla frågan, om den på det lokala planet skall bibehållas hos kyrkan eller överföras till borgerligt organ. Om församlingarna i stort sett bibehåller sin nuvarande medlemsstock nödvändiggör medlemsregistrering och anteckning av olika kyrkliga handlingar en omfattande bokföring, och det har för sådant fall hävdats att ett överförande av folkbokföringen skulle medföra betydande dubbelarbete. Om kyrkan skall ha kvar folkbokföringen uppkommer frågan om detta, med upphävande av beskattningsrätten gentemot utträdde, kan ske mot särskild ersättning till kyrkan av allmänna medel. Överföres folkbokföringen till borgerligt organ får bedömas, om befintliga enheter och organ lämpligen bör övertaga den, eller om särskilda folkbokföringsområden med egna organ skall tillskapas. Spörsmål uppkommer här bl.a. om enheternas storlek och organisation samt huruvida borgerliga organ kan lämna service åt församlingarna.

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden utgår i sitt betänkande med förslag till ny folkbokföringsförordning (SOU 1966:16 s. 64) från att den lokala fortlöpande folkbokföringen även fortsättningsvis — i avvaktan på att ställning tas i frågan om relationerna kyrka-stat — skall ombesörjas av pastorsämbetena.

Mot bakgrund av vad som förekommit i denna fråga har kyrka-statutredningen funnit sig böra bedöma frågan om en eventuell överflyttning av folkbokföringen från prästerskapet till annan myndighet inte bara med utgångspunkt i de lägen, där ett samband mellan kyrkan och staten inte längre finns, utan även i ett läge, där förhållandet kyrka-stat är i stort sett oförändrat.

Pastoratsindelningssakkunniga gjorde på sin tid vissa undersökningar i syfte att klarlägga bl. a. hur stor del av prästernas arbetsinsats som ägnades åt folkbokföringen resp. åt den församlingsvårdande och själavårdande verksamheten och vad därmed sammanhänger. Som följd av bl.a. strukturförändringarna i samhället under de senaste årtiondena kan enligt utredningens uppfattning vissa förskjutningar ha skett i fråga om arbetstidens fördelning mellan det med folkbokföringen förenade expeditorsarbetet och övrigt arbete. För utredningen har det tätt sig naturligt och önskvärt att söka få en ungefärlig uppfattning om arbetsvolymen då det gäller folk-

bokföringsarbetet på pastorsexpeditionerna, hur detta fördelas mellan präster och annan personal och om skillnader som i fråga om arbetets omfattning och personalbehovet kan föreligga mellan enheter av olika storleksordning och befolkningsstruktur.

Vid planeringen av den undersökning som ansågs vara behövlig för att utredningen skulle kunna få ett underlag för nya bedömanden togs kontakt med CFU och med statistiska centralbyråns utredningsinstitut. Därvid diskuterades å ena sidan möjligheten och lämpligheten av att genom en ingående och omfattande undersökning, baserad på moderna statistiska metoder, få ett underlag för sådana bedömanden som kunde behöva göras först inom utredningen och sedermera inom CFU, och å andra sidan möjligheten att genom en mera begränsad undersökning få ett från kyrka-statutredningens synpunkt tillräckligt omfattande material.

Kyrka-statutredningen ansåg för sin del en begränsad undersökning tillräcklig för dess uppgift att belysa mera principiella frågor om kyrkans handhavande av den lokala folkbokföringen. Man gjorde också den bedömningen att, om en omfattande och ingående undersökning nu gjordes, resultatet av denna kanske inte skulle vara till någon nämnvärd ledning vid en framtida tidpunkt då — sedan ställning tagits beträffande relationerna mellan kyrkan och staten — frågan om ett eventuellt överförande av folkbokföringsarbetet från pastorsexpeditionerna till annan myndighet kunde aktualiseras på allvar. Från bl.a. CFU:s sida hävdades att i ett sådant läge ingående metod- och organisationsundersökningar måste göras.

Sedan utredningen erfarit, att en omfattande undersökning, genomförd under medverkan av statistiska centralbyråns utredningsinstitut, skulle bli mycket tids- och kostnadskrävande, beslöt utredningen efter att ha haft underhandskontakt med Ecklesiastikdepartementet, att en stickprovsundersökning skulle göras. Syftet med denna skulle vara att ge utredningen en ungefärlig bild av omfattningen av kyrkans medverkan i folkbokföringsarbetet.

Stickprovsundersökningen

I fråga om sättet för undersökningens bedrivande beslöts följande:

Beträffande varje stift skulle genom domkapitlets förmedling inhämtas uppgifter från 15 s.k. kyrkobokföringsenheter. Som en kyrkobokföringsenhet skulle därvid anses församling med egen pastorsexpedition, särskilt kyrkobokföringsdistrikt, resp. i förekommande fall två eller flera församlingar med gemensam pastorsexpedition. Från Visby stift skulle dock inhämtas uppgift endast beträffande 5 enheter.

Urvalet av enheter skulle ske med ledning av den indelning i strukturgrupper, som tillämpats vid folkräkningar (jfr Folkräkningen den 1 novem-

ber 1960, Sveriges officiella statistik, del VI, tab. 1). På så sätt skulle erhållas fem strukturgrupper nämligen:

I. enheter med befolkningsmässigt övervägande agrar struktur och glesbygd med mindre än 2 000 invånare;

II. enheter av enahanda struktur med mer än 2 000 invånare;

III. enheter med befolkningsmässigt blandad karaktär (minst 50 % tätort);

IV. enheter av huvudsakligen tätortskaraktär med mindre än 10 000 invånare;

V. enheter av huvudsakligen tätortskaraktär med mer än 10 000 invånare.

Varje domkapitel skulle utvälja tre kyrkobokföringsenheter för varje strukturgrupp. För Visby stift skulle dock utväljas en enhet inom varje grupp; inom strukturgrupp II befanns någon sådan enhet inte förekomma i stiftet, varför inom detta stift endast fyra enheter berördes av undersökningen.

Antalet här nämnda s.k. kyrkobokföringsenheter i riket utgör drygt 1 800, varav 184 beröres av föreliggande undersökning. I dessa ingår 3 kyrkobokföringsdistrikt (del av församling). Av övriga 181 enheter utgöres 127 av en församling och 54 av två eller flera församlingar. Undersökningen berör sammanlagt 273 församlingar.

För undersökningen utarbetades efter överläggningar med representanter för CFU två frågeformulär, vilka tillställdes samtliga uppgiftslämnare. På det ena, kallat huvudblankett (bil. 1 s. 66), har pastor i resp. kyrkobokföringsenhet besvarat frågor angående arbetsvolym samt personal- och lokaltillgång samt redovisat allmänna synpunkter på folkbokföringsarbetet. På det andra frågeformuläret, kallat statistikblankett (bil. 2 s. 68), har befattningshavarna på pastorsexpeditionen lämnat specificerade uppgifter om sitt arbete med folkbokföringsgöromålen. Det erhållna materialet har sammanställts i ett antal tabeller, vilka redovisas i det följande.

Vid den nu företagna undersökningen har inte inhämtats några uppgifter rörande de kostnader som den på prästerskapet belöpande delen av folkbokföringen kan beräknas dra. Skälet härtill har varit att, på det stadium utredningsarbetet f.n. befinner sig, kostnadssidan bedömts vara av relativt underordnad betydelse, eftersom utredningen närmast har att belysa folkbokföringsfrågan med utgångspunkt i problemet rörande relationerna mellan kyrkan och staten. Härtill kommer att, för den händelse man slutligen kommer i ett läge där frågan om kostnadernas storlek kan få betydelse vid ett avgörande huruvida kyrkan i fortsättningen skall handha viss del av folkbokföringen eller icke, helt andra kostnadsberäkningar måste göras. Kostnadsberäkningar får nämligen då ske på ett sådant sätt att en jämförelse kan göras mellan å ena sidan ett rationellt uppbyggt moderniserat folkbokföringssystem, i vilket kyrkan fullgör ungefär samma funktioner

som nu, och å andra sidan ett system där borgerlig myndighet handhar folkbokföringen i dess helhet dock med beaktande även av de kostnader som kan föranledas av att kyrkan jämväl kan behöva viss registrering.

Undersökningen har förlagts till en tidpunkt av året, mars månad, då folkbokföringsärenden av löpande natur på pastorsexpeditionerna förekommit i en omfattning som kan antas vara ungefärligen genomsnittlig för året. Vid vissa andra tider på året förekommer regelmässigt en större arbetsbelastning, t.ex. under tiden för mantalsskrivningen, vilken medför en påtaglig ökning av folkbokföringsarbetet.

Det må vidare erinras om att CFU i det ovan nämnda betänkandet (SOU 1966:16) föreslagit bl.a., att mantalsuppgifterna skall slopas. Blir detta förslag genomfört, torde den nu förekommande arbetsanhopningen under hösten, vilken föranleds av mantalsskrivningen, komma att minska. Denna minskning torde dock komma att i viss mån uppvägas av ökat arbete under året i dess helhet. Enligt förslaget skall nämligen pastorsexpeditionerna i större utsträckning än som f.n. är fallet fortlöpande under året söka tillse att allmänheten fullgör sin skyldighet att göra anmälan om flyttning.

Tab. 1. Invånarantal i de undersökta enheterna

I syfte att nå ett ur såväl struktur- som folkmängdssynpunkt godtagbart riksgenomsnitt vid valet av undersökningsenheter har inom varje stift utvalts femton enheter (inom Gotlands stift fyra enheter). Enheterna har på sätt framgår av inledningen ovan hänförts till strukturgrupper (I—V). I denna tabell redovisas antalet enheter inom varje strukturgrupp med angivande av dels totala antalet och dels genomsnittliga antalet invånare inom resp. strukturgrupper.

Strukturgrupp	Antal enheter	Sammanlagda antalet invånare i enheterna 31.12.1965	Genomsnittligt antal invånare i enheterna
I	37	51 832	1 401
II ¹	36	100 921	2 803
III	37	202 433	5 471
IV	37	247 351	6 685
V	37	899 864	24 321
Summa	184	1 502 401	Genomsnitt 8 165

¹ Visby stift är ej representerat i denna strukturgrupp. Kyrkobokföringsenhet i strukturgrupp II saknas i stiftet.

Tab. 2. Pastorsexpeditionens belägenhet och utrymmesstandard

Utredningen har ansett det värdefullt att få en belysning av pastorsexpeditionernas belägenhet och utrymmesstandard. Besvarandet av frågan i frågeformuläret om utrymmesstandarden vilar, enär fixerade grunder härför

icke finns, naturligen på subjektiv bedömning. Dock är att beakta att frågan regelmässigt upptas, t.ex. vid visitation av biskop och kontraktsprost samt inspektion av kyrkobokföringsinspektör.

Strukturgrupp	Belägenhet			Utrymmesstandard		Förekomst av samtalsrum
	prästgård	församlingshus	separat	tillräcklig	icke tillräcklig	
I	37	—	—	32	5	8
II	34	—	2	30	6	16
III	25	2	10	27	10	22
IV	22	13	2	20	17	24
V	6	15	16	21	16	28

Det kan sålunda konstateras, att i de mindre kyrkobokföringsenheterna pastorexpeditionen är inrymd i prästgården. Utrymmesstandarden synes vara bäst i de mindre enheterna, medan lokalbehovet i de större, expanderande enheterna anses vara mindre väl tillgodosett. I de fall där samtalsrum saknas synes beträffande de mindre enheterna behovet vara ringa, och i allmänhet kan sägas, att i de flesta fall andra lokaliteter står till buds för enskilda samtal.

Tab. 3. Folkbokföringspersonal

I efterföljande tabell ges en redovisning av antalet präster och anställd kontorspersonal inom enheterna i de olika strukturgrupperna.

Strukturgrupp	Antal pastors-exp.	Präster		Kontorspersonal			Summa	
		Totalt	Per exp.	Heltidsanst.	Deltidsanst.			Totala antalet
					18 tim. och mer	Mindre än 18 tim.		
I	37	37	1,0	—	1	3	4	41
II	36	47	1,3	3	6	12	21	68
III	37	67	1,8	10	13	12	35	102
IV	37	77	2,1	16	14	12	42	119
V	37	161	4,4	108	20	3	131	292
Summa	184	389	2,1	137	54	42	233	622

Strukturgrupp V (enheter av huvudsakligen tätortskaraktär med mer än 10 000 invånare; det genomsnittliga antalet invånare uppgår f.ö. till drygt 24 300 per enhet) skiljer sig markant både vad angår antalet präster och antalet anställd kontorspersonal från de övriga strukturgrupperna. Antalet kontorsanställda företer av naturliga skäl de största skillnaderna med mycket få anställda i enheterna inom strukturgrupp I till i runt tal — om

viss hänsyn därvid även tas till deltidsanställd personal — fyra heltidsanställda per enhet i strukturgrupp V.

Tab. 4. Pastorsexpeditionernas arbetsvolym (tab. 4 a, b, c)

Såsom inledningsvis omnämnts har vederbörande pastorsexpeditioner tillställts statistikblanketter, på vilka de löpande göromålen under mars månad 1966 redovisats.

I tabell 4 a återfinns uppgifter angående det totala antalet aviserings- och utredningsärenden vid de med utredningens undersökning berörda folkbokföringsenheterna (sammanlagt 184). (Se närmare härom noterna till tabell 4 a.) — Det bör understrykas — liksom beträffande siffrorna i tabell 4 b — att ett ärende kan ha redovisats mer än en gång genom att det behandlats både av pastor och av biträde på pastorsexpeditionen. Varje befattningshavare har nämligen redovisat det antal ärenden av olika slag som vederbörande handhaft under månaden.

I tabell 4 b görs en mera fullständig uppdelning i ärenden av olika slag som förekommer i folkbokföringsarbetet.

I tabell 4 c slutligen redovisas totalfrekvensen av besök och inkommande telefonsamtal. Härigenom avses att belysa i vilken utsträckning allmänheten för folkbokföringsändamål besöker eller ringer pastorsexpedition och huruvida detta sker på officiell öppethållningstid för allmänheten (expeditionstid) eller på annan tid.

Tab. 4 a. Antal ärenden redovisade i ärendegrupper, summa och medeltal för kyrkobokföringsenheterna inom resp. strukturgrupp under en månad samt antal ärenden per 1 000 invånare inom de olika strukturgrupperna.

Strukturgrupp	Aviseringsärenden ¹		Utredningsärenden ²		Totalt		Antal ärenden per 1 000 inv.
	Summa	Medeltal	Summa	Medeltal	Summa	Medeltal	
I	3 218	87,0	309	8,3	3 527	95,3	68,0
II	5 557	154,3	394	10,9	5 951	165,2	59,0
III	15 654	423,1	1 387	37,5	17 041	460,6	84,2
IV	17 738	479,4	1 187	32,1	18 925	511,5	76,5
V	68 527	1 852,0	3 332	90,0	71 859	1 942,0	79,9

¹ Antalet födda, döda, inflyttade och utflyttade personer (en tolftedel av det totala antalet för år 1965 enligt de summariska folkmängdsredogörelserna) samt uppgifterna 1—21 i statistikblanketten (bilaga 2 till betänkandet).

² Uppgifterna 22—26 i statistikblanketten (bilaga 2).

Tab. 4 b. Specifikation av folkbokföringsärenden

Siffrorna för de olika strukturgrupperna avser det totala antalet ärenden för de 37 kyrkobokföringsenheterna (i strukturgrupp II 36) inom resp. strukturgrupp under en månad.

Aviserings- ärenden ¹	Struktur- grupp I	Struktur- grupp II	Struktur- grupp III	Struktur- grupp IV	Struktur- grupp V	Summa
A.	52	113	311	349	1 316	2 141
B.	215	483	1 684	1 847	7 055	11 284
C.	58	116	147	208	622	1 151
D.	258	516	1 213	1 463	6 119	9 569
1.	7	5	36	17	76	141
2.	21	27	106	84	431	669
3.	213	453	871	583	3 883	6 003
4.	82	244	674	1 578	2 853	5 431
5.	10	13	89	37	76	225
6.	104	140	511	571	1 898	3 224
7.	—	2	6	5	17	30
8.	17	12	60	37	128	254
9.	62	126	259	273	924	1 644
10.	2	2	5	9	44	62
11.	14	18	63	68	212	375
12.	7	3	10	7	23	50
13.	1 439	2 482	6 436	6 899	28 984	46 240
14.	31	15	76	135	346	603
15.	8	24	67	56	248	403
16.	5	7	61	45	165	283
17.	560	752	2 681	3 185	12 120	19 298
18.	15	25	94	89	345	568
19.	27	24	107	115	283	556
20.	—	3	6	5	24	38
21.	10	12	82	73	343	520
Utrednings- ärenden ²						
22.	16	17	32	123	92	280
23.	100	119	390	400	1 445	2 454
24.	35	60	244	167	873	1 379
25.	18	23	67	80	287	475
26.	127	175	651	417	935	2 305

¹ Uppgifterna betecknade A—D avser antalet ärenden angående, A födda, B inflyttade, C döda och D utflyttade. — Uppgifter om antalet sådana ärenden i kyrkobokföringsenheterna har framräknats med ledning av uppgifter i summariska folkmängdsredogörelser för 1965, som lämnats från pastorsämbetena ifråga. Det totala antalet för 1965 har delats med 12, så att en genomsnittlig siffra för en månad erhållits.

Uppgifterna betecknade 1—21 avser antalet ärenden i de olika strukturgrupperna under mars 1966 enligt uppgifter på statistikblankett (se bilaga 2) från befattningshavarna på pastorsexpeditionerna. Uppgifterna under 1. avser sålunda antalet adoptioner, 2. faderskap, 3. antal personer som berörs av ändringar beträffande fastighetsbeteckning och gatuadress, 4. flyttningar inom församling (kyrkobokföringsdistrikt), 5. ändring av födelsennummer, 6. anmälan av förnamn, 7. förnamnsändring genom myndighets beslut, 8. legitimation, 9. lysning och vigsel, 10. lyte, 11. ändring av medborgarskap (antal personer), 12. omyndigförklaring eller hävande därav, 13. utfärdade prästbevis, 14. ärenden angående inskrivna vid sjömanshus, 15. ändring av släktnamn, 16. inträde i eller utträde ur kyrkan, 17. telefonförfrågningar, 18. mottagna anmälningar ang. vigsel, 19. anmälan om ändring av yrke, 20. äktenskapscertifikat och 21. äktenskapsskillnad.

² Uppgifterna betecknade 22—26 avser antalet ärenden i de olika strukturgrupperna under mars 1966 enligt uppgifter på statistikblankett (se bilaga 2) från befattningshavarna på pastorsexpeditionerna. Uppgifterna under 22. avser sålunda antalet yttranden i besvärssärenden, 23. förelägganden eller anmaningar om flyttningsanmälan, 24. anmaningar att anmäla förnamn, 25. underrättelser till annan församling om att någon bör där kyrkobokföras och 26. övriga utredningsärenden, såsom förfrågningar från eller till CFU, kyrkobokföringsinspektör etc.

Tab. 4 c. Besök och inkommande telefonsamtal, totalfrekvens (statistikblanketten, uppgifterna nr 27 och 28)

Strukturgrupp	Besök		Telefonsamtal		Totalt	
	å expeditionstid	å annan tid	å expeditionstid	å annan tid	Summa	Medeltal per enhet
I	410	462	1 122	1 971	3 965	107,2
II	685	436	1 411	2 397	4 929	136,9
III	2 871	1 089	4 194	3 764	11 918	322,1
IV	4 912	1 401	4 987	4 614	15 914	430,1
V	19 646	2 233	19 423	13 351	54 653	1 477,1

Fördelningen av besök och telefonsamtal påverkas bl.a. av expeditionstidens längd (= officiell öppethållningstid för allmänheten). En sammanställning av uppgifterna därom visar, att denna i enheterna i de olika strukturgrupperna i avrundade timmar genomsnittligt uppgår till per vecka, för strukturgrupp I 3,5 tim. (lägst 2 och högst 7 tim.), för II 5 tim. (lägst 2 och högst 12 tim.), för III 7 tim. (lägst 2 och högst 17 tim.), för IV 8 tim. (lägst 4 och högst 16 tim.) och för strukturgrupp V genomsnittligt 11 tim. (lägst 6 och högst 17 tim.).

Beträffande besök, särskilt på annan tid än expeditionstid, är det dock troligt, att en del av dessa besök icke avser folkbokföringsärenden utan kan antas t.ex. ha avsett överenskommelser om förrättningar, avseende t.ex. tid för dop, vigsel, begravning, och göromål av servicekaraktär.

Tab. 5. Arbetstid (tab. 5 a, b)

I två tabeller redovisas, på grundval av fortlöpande anteckningar under mars månad 1966, det antal veckotimmar som prästerna och kontorspersonalen var för sig ägnat åt folkbokföringsarbetet.

Tab. 5 a. Arbetstid per vecka, medeltal för kyrkobokföringsenhet inom resp. strukturgrupp

Strukturgrupp	I	II	III	IV	V
Prästernas arbetstid med folkbokföringen, tim./vecka	14	17	18,4	18,8	30,4
Kontorspersonalens arbetstid med folkbokföringen, tim./vecka	0,7	7,8	19,7	27,2	111,1
Summa arbetstid per vecka	14,7	24,8	38,1	46	141,5
Kontorspersonalens sysselsättning med andra arbetsuppgifter, tim./vecka	0,9	1,8	2,9	3,9	24,1

Tab. 5 b. Omfattningen av prästernas folkbokföringsarbete: antal präster, medeltal veckotimmar (vt) per församling och präst inom resp. strukturgrupp

Strukturgrupp	I	II	III	IV	V
Folkbokf.arb. medeltal vt per enhet	14	17	18,4	18,8	30,4
Antal präster medeltal per enhet . . .	1	1,3	1,8	2,1	4,4
folkbokf.arb. medeltal vt per präst ¹	14	13,1	10,2	9,0	7,0

¹ Totala antalet arbetstimmar inom resp. grupp, delat med antalet präster inom gruppen.

Tabellerna 5 a och 5 b visar, att prästernas proportionella andel i folkbokföringsarbetet minskar i relation till enheternas storlek. Medan medeltimantalet per präst och enhet i strukturgrupp I uppgår till 14 är medeltimantalet i strukturgrupp V endast 7. I de större enheterna övertar kontorspersonalen folkbokföringsgöromålen i större utsträckning. En genomgång av det föreliggande materialet ger vid handen, att i de befolkningsmässigt mindre strukturgrupperna prästerna på grund av brist på skrivhjälp i förhållandevis stor utsträckning binds vid kontorsarbetet. Dock torde prästerna i de mindre enheterna icke så sällan också utföra serviceuppgifter av annan art för församlingsbor, som besöker pastorsexpeditionen i folkbokföringsärenden.

Det kan vidare konstateras att kontorspersonal finns anställd huvudsakligen i enheterna i de största strukturgrupperna och väsentligen är sysselsatt med folkbokföringsarbetet samt i förhållandevis liten utsträckning sysslar med uppgifter av annat slag.

Tab. 6. Attitydfrågor

Prästerna i resp. enheter har anmodats att redovisa vissa allmänna synpunkter på folkbokföringen och dess relation till det församlingsvårdande arbetet. Någon direkt undersökning av allmänhetens attityd har icke företagits.

Av de 184 uppgiftslämnarna har (se tab. 6) 148 eller omkring $\frac{4}{5}$ ansett att folkbokföringen har väsentlig betydelse för prästens kontakt med församlingsborna. 36 uppgiftslämnare eller omkring $\frac{1}{5}$ har hävdad att arbetet med folkbokföringen inte har någon väsentlig betydelse för arbetet i församlingsvården. Förmodligen i konsekvens härmed har i det senare fallet 23 uppgiftslämnare ansett att folkbokföringen bör överlämnas till annan myndighet, medan 160 föredrar bibehållande av nuvarande ordning. Att närmare $\frac{9}{10}$ av de tillfrågade företrätt sistnämnda ståndpunkt beror bl.a. också på hänvisning till de kostnader som, enligt deras uppfattning, en överflyttning av folkbokföringen till civil myndighet skulle medföra. Man

Tab. 6. Attitydfrågor

	Struktur- grupp I	Struktur- grupp II ¹	Struktur- grupp III	Struktur- grupp IV	Struktur- grupp V	Summa
Folkbokföringen har väsentlig kontaktskapande betydelse	30	27	28	31	32	148
Folkbokföringen har <i>icke</i> väsentlig kontaktskapande betydelse	7	9	9	6	5	36
Folkbokföringen bör överflyttas till annan myndighet	5	3 ²	7	6	2	23
Folkbokföringen bör <i>icke</i> överflyttas till annan myndighet	32	32 ²	30	31	35	160

¹ Visby stift är ej representerat i denna strukturgrupp.

² I ett fall har varken positivt eller negativt svar lämnats.

har också framhållit, att kyrkan vid en sådan omläggning av folkbokföringen skulle behöva vissa register, varigenom ett dubbelarbete skulle bli följd.

Folkbokföringens kontaktskapande betydelse understryks av majoriteten bland de tillfrågade. Motiveringarna visar ganska obetydliga variationer. Man framhåller, att pastorsexpeditionen ger mindre formell och mera personlig service, att den är tillgänglig »alla timmar på dygnet», att en centralisering av folkbokföringen, som skulle bli en följd av ett överflyttande till borgerliga organ, skulle försämra servicen särskilt på landsbygden. Arbetet med folkbokföringen ger också tillfällen till församlings- och själavård, och människor kan vid besök på pastorsexpeditionen också komma in på mera personliga angelägenheter. Två uppgiftslämnare betraktar folkbokföringsarbetet som en nyttig annorlunda sysselsättning.

Dock framhålls i ett par fall att man i de större församlingarna har »passerat kontaktgränsen». Det stora antalet besökare utgör ett hinder för en mera allmän personlig kontakt.

I många fall — i de mindre enheterna — understryks behovet av skrivhjälp på pastorsexpeditionen.

De, som anser att folkbokföringsarbetet icke är av i varje fall »väsentlig» kontaktskapande betydelse, framhåller att »kontorsgöromålen» är ett hinder för det pastoralala arbetet, »splittrar tiden» och endast ger flyktiga kontakter. Man påpekar också att många ärenden uträttas per telefon eller brev och sålunda inte har någon direkt kontaktskapande effekt. Hembesök och sjukbesök ger fruktbarare kontakter.

KAPITEL 5

Utredningens synpunkter och slutsatser

Vid behandlingen av relationerna mellan Svenska kyrkan och staten aktualiseras, oavsett om en ändring av det organisatoriska sambandet mellan kyrkan och staten kommer att äga rum eller icke, spørsmålet om kyrkans och kyrkliga myndigheters befattning med civila förvaltningsuppgifter, däribland folkbokföringen. Då det gäller kyrkans befattning med folkbokföringen, får ställning tas till om de uppgifter, som för närvarande ankommer på kyrkan, bör bibehållas hos denna eller överflyttas till andra organ. Olika skäl av traditionell, principiell och praktisk-ekonomisk karaktär kan anföras för ställningstaganden i den ena eller andra riktningen på detta område.

Folkbokföringen var, såsom angivits i det föregående, ursprungligen en kyrklig angelägenhet och bestod i anteckningar om församlingsborna, huvudsakligen i anslutning till kyrkliga förrättningar. Tidigt uppkom dock ett borgerligt behov av befolkningsuppgifter för utskrivning av krigsfolk, för uttagande av skatt och av andra orsaker. För mantalsskrivningen, som infördes för att tillgodose statens behov av uppgifter rörande befolkningen, fick den kyrkliga bokföringen, som i praktiken omfattade alla personer i landet, tjäna som underlag.

Samhällets utveckling under senare tid har medfört ökade anspråk på folkbokföringen och dess organ. Den primärregistrering som nu på lokalplanet alltjämt sker genom kyrkliga organ fyller såväl ett borgerligt som ett kyrkligt behov.

Under en följd av år har vid upprepade tillfällen företagits genomgripande förändringar av folkbokföringen i tekniskt avseende. Dessa förändringar har emellertid icke berört frågan, om folkbokföringen skall handhas av borgerliga eller kyrkliga befattningshavare. Inte heller planerade eller eljest tänkbara framtida tekniska ändringar — betingade av övergången till data-system eller påkallade av andra skäl — torde vara av det slag att de kan ha nämnvärd betydelse för relationerna kyrka-stat i folkbokföringsavseende. Anledning synes därför icke finnas för utredningen att ingå på frågan hur folkbokföringen tekniskt skall vara ordnad. Utredningen har inte heller funnit anledning att företa undersökning om kostnaderna för den del av den lokala folkbokföring, som nu åvilar kyrkan, liksom inte heller rörande kostnader, organisation m.m. i ett läge, där primärregistreringen överförs till borgerligt organ (jfr s. 48 f.).

Utredningen har ansett det ankomma på sig att belysa frågan om reformer beträffande folkbokföringen ur mera allmänna synpunkter mot bakgrund av relationen mellan kyrkan och staten. Därvid har utredningen, liksom på andra ämnesområden, att beakta skilda alternativ även ur de aspekter, som föranleds av de olika av utredningen uppställda hypotetiska lägena.

Beträffande dessa må erinras om att A-läget innebär ett bibehållande av det organisatoriska sambandet mellan kyrkan och staten samt de hypotetiska B-, C- och D-lägena ett upplösande av detta samband. De förutsättningar, från vilka utredningen utgår i sistnämnda tre lägen med en från staten i organisatoriskt avseende friställd kyrka, är i B-läget att kyrkan bibehålles vid beskattningsrätt eller liknande förmån samt vid rätten till den kyrkliga jorden, i C-läget att kyrkan saknar beskattningsrätt men äger rätt till den kyrkliga jorden och i D-läget att kyrkan icke har kvar någon av nu angivna rättigheter.

Här må först en del allmänna synpunkter behandlas.

Den översikt som i det föregående lämnats om folkbokföringen i andra länder ger vid handen, att det svenska systemet är på så sätt unikt att dels ett visst trossamfund handhar primärregistreringen dels ock på det lokala planet en myndighet — pastorsämbetena — svarar för den fullständiga registreringen av befolkningen. Att pastorsämbetena är folkbokföringsmyndighet har sin historiska grund i det förhållandet att den kyrkliga enheten, socknen, var kongruent med den så småningom framväxande borgerliga lokala enheten, kommunen, varigenom folkbokföringens primärmaterial kom att i regel omfatta kommunens befolkning. Pastorsämbetena kunde vidare genom fortlöpande aviseringar sinsemellan fournera sig själva med uppgifter för folkbokföringen, vartill även kom uppgifter från borgerliga organ om inträdda ändringar i olika avseenden, såsom adoption, äktenskapsskillnad m.m. Rätt till egen kyrkobokföring — i begränsad omfattning — förekommer endast inom vissa romersk-katolska församlingar. I betänkande avgivet den 24 januari 1966 av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (SOU 1966: 16, s. 140) föreslås denna rätt skola upphöra.

Det förhållandet att Svenska kyrkan ensam ombesörjer primärregistreringen har kritiserats bl.a. med utgångspunkt i principen om *religionsfrihet*.

I samband med förarbetena till 1951 års religionsfrihetslag hemställdes sålunda från romerskt-katolskt håll i skrivelse till dissenterlagskommittén att de romersk-katolska församlingarna skulle i fråga om kyrkobokföring fullt ut likställas med Svenska kyrkans församlingar. Det gjordes därvid gällande, att begränsningen av de romersk-katolska församlingarnas rätt till kyrkobokföring försvårade eller omintetgjorde den katolska pastoralvården och medförde svårigheter då katoliker ingick äktenskap. Beroendet av Svenska kyrkans prästerskap i kyrkobokförings- och äktenskapsfrågor uppfattades

av den romersk-katolska kyrkan såsom icke förenligt med allmänt erkända principer för religiös frihet.

I propositionen till religionsfrihetslagen (Prop. 1951:100, s. 131) hänvisade departementschefen till att varje trossamfund var oförhindrat att föra böcker över sina medlemmar samt framhöll, att det således endast vore fråga om huruvida staten skulle stadga en straffsanktionerad skyldighet för församlingsmedlemmar att göra erforderliga anmälningar till församlingen. En sådan uppgiftsskyldighet ansåg departementschefen ej motiverad av religionsfrihetsskäl.

Kyrka-statutredningen finner det icke med fog kunna hävdas, att av den i vårt samhälle godtagna religionsfrihetsprincipen skulle följa, att varje trossamfund bör äga ombesörja den allmänna folkbokföringen beträffande sina medlemmar. De fria evangeliska trossamfundet i Sverige läser icke kräva att själva få ombesörja folkbokföringen för sina medlemmar. Därest varje trossamfund skulle svara för folkbokföringen beträffande sina medlemmar, måste dessutom förutsättas att — efter finskt mönster — ett särskilt folkbokföringsregister upprättas för personer som icke tillhör något bokföringsberättigat samfund. Därtill kommer att icke territoriella församlingar skapar problem i folkbokföringsavseende.

Under alla förhållanden gäller att samhällets krav på ett *enhetligt folkbokföringssystem* bör tillgodoses. Detta måste i sin tur av praktiska skäl medföra att en enhetlig organisation får svara för folkbokföringen. Valet synes därför komma att stå mellan, å ena sidan, att för framtiden i huvudsak bibehålla kyrkan med dess territoriella organisation vid dess nuvarande uppgifter beträffande folkbokföringen och, å andra sidan, att överföra dessa uppgifter till borgerlig myndighet. Det finska systemet med omkring 20 bokföringsberättigade samfund och ett civilregister skulle, enligt utredningens mening, genom sin bristande enhetlighet bereda betydande olägenheter såväl för samhället som för den enskilde och för organisationer m.fl. Möjligen skulle en sådan modifiering kunna göras, att — efter mönster från det finska systemet — Svenska kyrkan handhade bokföringen för egna medlemmar och att övriga personer, oavsett om dessa tillhör ett fritt trossamfund eller icke, fördes i ett civilregister. Utredningen anser det emellertid vara orealistiskt att tänka sig införande av en sådan ordning i vårt land.

I det föregående har, i anslutning till redovisningen för gällande bestämmelser, redogjorts för de olika folkbokföringsorganens verksamhet. Av gällande författningar och tillämpningsföreskrifter framgår emellertid icke helt den verkliga omfattningen av bokföringsuppgifterna. Utöver de direkt legala göromålen — registerföring, aviseringar och utfärdande av föreskrivna bevis — förekommer i betydande utsträckning t.ex. svar på förfrågningar från enskilda i inkassoärenden (närmast undersökning av aktuell adress) och rörande släktforskning m.m. samt andra ärenden av servicekaraktär. På grund av samhällets allt större åtaganden, framför allt på socialförsäk-

ringens område, har ett ökat behov av uppgifter från folkbokföringen uppkommit. — Begäran om åldersbetyg för olika ändamål, såsom för pass, körkort, legitimationskort m.m. och för sökande av tjänster m.m. har stor omfattning. Som exempel kan nämnas att i en expanderande förortsförsamling till Stockholm med omkring 40 000 invånare antalet utskrivna åldersbetyg under ett år uppgår till omkring 10 000.

Om folkbokföringen avses skola överföras till borgerligt organ, får dess förinnan bedömas, om befintliga enheter och organ lämpligen kan överta uppgifterna, eller om särskilda folkbokföringsområden med egna organ skall tillskapas. Spörsmål uppkommer härvid bl.a. vilket organ i samhället som bör handha folkbokföringen. Vid ett överförande av folkbokföringen torde det territoriella och personella underlaget för de lokala registreringsorganen i de flesta fall bli större än nu; bl.a. saknas borgerligt organ med så ringa underlag som för pastorexpeditionerna i de mindre enheterna.

Det är att beakta att det ur allmänhetens synpunkt är angeläget, att behovet av lokal service tillgodoses. Dock får därvid hänsyn tas till våra dagars förbättrade kommunikationer och till möjligheten att per post och telefon erhålla bevis och uppgifter, varigenom denna service underlättas.

Vad angår kostnaderna är det uppenbart, att en sådan omläggning av folkbokföringen som innebär ett överflyttande av folkbokföringsuppgifterna till annat organ medför kostnader i samband med övergången till den nya ordningen. Ett överflyttande medför sålunda utgifter av engångskaraktär, bl.a. om inte vissa av kyrkans böcker kan överlämnas, utan utdrag måste göras ur dessa för den civila befolkningsregistreringen. Om och i vad mån ett överflyttande av folkbokföringsuppgifter från kyrkan till borgerligt organ skulle i fortsättningen totalt sett medföra ökning eller minskning av de med verksamheten förenade kostnaderna kan inte bedömas av utredningen.

Såsom ett argument för bibehållande av den nuvarande ordningen har åberopats — här bortses från rationaliseringar och tekniska förbättringar som må anses erforderliga — att kyrkobokföringen för närvarande i det stora hela fungerat på ett tillfredsställande sätt. Vidare har man anfört följande. Såväl enskilda som myndigheter måste uppenbarligen även fortsättningsvis ha möjlighet att utan omgång från ett registreringsorgan erhålla skriftliga bevis och muntliga uppgifter rörande registrerade förhållanden. De lokala registreringsorganen utgöres för närvarande av det stora antalet pastorsämbeten och därigenom ges önskvärd möjlighet till en nära kontakt mellan dessa organ och allmänheten. I samband med besök på pastorexpeditionen i folkbokföringsärenden kan den enskilde även få andra ärenden utträttade, t.ex. överenskomma om förrättning eller anskaffande av gravplats och erhålla service av olika slag, såsom vissa utdrag ur kyrkoböckerna och intyg. Det bör vidare framhållas, att kyrkans ministeriella anteckningar, såsom av dop, vigsel och jordfästning, har nära anknytning

till civil registrering, nämligen av namn, äktenskap och begravning. En annan omständighet som kan anses tala för ett bibehållande av kyrkobokföringen är att Svenska kyrkan, även vid fall av skilsmässa från staten, säkerligen kommer att ha kvar den av folkkyrkosynen motiverade territoriella organisationen, att kyrkan under alla förhållanden lär vara i behov av en medlemsregistrering för egen räkning — medlemsregister, ministerialböcker och någon form av avisering vid flyttning mellan församlingarna — och att ett överflyttande av kyrkans uppgifter beträffande folkbokföringen därför skulle föranleda viss dubbelbokföring. Under förutsättning att medlemsantalet i kyrkan icke kommer att i nämnvärd grad minska, skulle en sådan dubbelbokföring medföra kostnadsökning för de medborgare som tillhör kyrkan, även om medlemsregistreringen skulle göras mindre omfattande än den nuvarande kyrkobokföringen. Det må dock framhållas, att även för andra organisationer av en någorlunda stor omfattning kan föreligga en liknande dubbelbokföring.

Från kyrkans sida kan göras gällande att primärregistreringen av befolkningen bör bibehållas hos kyrkan med hänsyn till att registreringen bidrar till att skapa önskvärd kontakt mellan kyrkans befattningshavare och församlingsborna. Såsom av det föregående framgår, uttalade vid den av kyrka-statutredningen verkställda undersökningen omkring 4/5 av uppgiftslämnarna, att kyrkobokföringen, enligt deras uppfattning, hade väsentlig betydelse i sådant sammanhang (tab. 6, s. 55).

Mot ett bibehållande av den nuvarande ordningen och för ett överförande av folkbokföringen till borgerlig myndighet har bl.a. följande skäl anförts.

I ett livsåskådningsmässigt och religiöst differentierat samhälle som det svenska medför det nuvarande systemet svårigheter. Att personer, som står utanför alla kyrkor eller tillhör annat trossamfund än Svenska kyrkan, i medborgarärenden skall behöva vända sig till *ett* trossamfunds präster eller annan dess personal kan upplevas som ej tillfredsställande. Även om betydelsen av detta förhållande ej bör överdrivas, har frågan dock beröring med religionsfrihetsproblemen. Inte minst aktualiseras detta förhållande genom den invandring, som under och efter andra världskriget ägt rum av mosaiska, romersk-katolska och grekisk-ortodoxa trosbekännare.

Ur principiell synpunkt synes det vara oriktigt, att folkbokföringen omhänderhas av ett visst trossamfund, låt vara det utan gensägelse största och över landet jämnast fördelade, eftersom folkbokföringen till sin karaktär är av borgerlig natur. Sistnämnda förhållande illustreras bl.a. med den översikt över anvisningar och anmälningar till och från pastorsämbeten, vilken ovan lämnats (s. 30 ff.).

Den översikt som ovan lämnats av folkbokföringen i andra länder visar även, att folkbokföringen med undantag för Sverige och Finland helt eller till största delen omhänderhas av borgerliga organ.

Det förtjänar även att påpekas, att en del präster önskar att folkbokföringen överföres till borgerligt organ för att frigöra tid till församlingsvårdande arbete (se stickprovsundersökningen ovan s. 55).

En detaljfråga rörande kyrkobokföringen må beröras, som tekniskt kan lösas oberoende av vem som har hand om folkbokföringen. Att vid utträde ur Svenska kyrkan endast utträdet och icke eventuell ny samfundstillhörighet antecknas å personakten, har på vissa håll betraktats som otillfredsställande, och önskemål har framförts om sådan anteckning. Den ökade immigrationen bl.a. av grekisk-ortodoxa och romersk-katolska trosbekännare som inte inträder i Svenska kyrkan har aktualiserat ett behov av närmare angivande av samfundstillhörighet för att öka möjligheterna för präster m.fl. i sådana kyrkor att få kontakt med dessa invandrare. Det kunde, har man sagt, vara en angelägenhet för samhället att underlätta möjligheterna till andlig omvårdnad om dessa utländska minoriteter. I ett B-läge kan vidare måhända beskattningsrätten komma att utvidgas även till andra trossamfund än Svenska kyrkan, i vilket fall en registrering av tillhörigheten till samfund med s.k. beskattningsrätt kan komma ifråga.

Vad härefter angår tänkbara *reformer på förevarande område* i relation till de av utredningen till ledning för sitt arbete uppställda hypotetiska lägena må följande anföras.

I *A-läget* kan folkbokföringen (den primära befolkningsregistreringen) ligga kvar hos pastorsämbetena eller — med bibehållande hos dessa av kyrklig bokföring — överföras till borgerligt organ. Skulle kyrkan i ett A-läge fortfarande ha hand om folkbokföringen men äga rätt att upptaga avgifter endast av egna medlemmar, aktualiserar detta frågan huruvida kyrkan borde erhålla ersättning av allmänna medel för sitt arbete med borgerlig befolkningsregistrering. Uppgift saknas om de nuvarande reella kostnaderna för kyrkobokföringen och kyrkans befattning med begravningsväsendet, och det kan inte heller anges huru stor del av de 60 procenten av kyrkoskatten från icke-kyrkomedlemmar som avser det ena eller det andra.

Det kan i detta sammanhang övervägas — eftersom även icke-kyrkomedlem bör vara skyldig att bidra till församlings kostnader för den lokala befolkningsregistreringen (och begravningsväsendet) — att åstadkomma en sådan ordning att storleken av icke-kyrkomedlems ekonomiska skyldigheter gentemot kyrklig församling för de angivna uppgifterna helt frigöres från beslut av kyrkliga organ och bestämmes av statsmakterna.

Av utredningens stickprovsundersökning framgår, att en icke oväsentlig del av prästens arbetstid åtgår till göromål som gäller folkbokföringen; i vissa fall — i den minsta strukturgruppen — i medeltal en tredjedel av normal arbetstid. Genom vissa rationaliserande åtgärder torde arbetstiden för kyrkobokföringen kunna förkortas. Genomföres av CFU (i betänkandet

SOU 1966: 16) framlagda förslag kan en viss avlastning av prästens arbetsbörda på detta område ske genom att en del mindre kvalificerade uppgifter överflyttas till kontorspersonal. Prästen skulle därigenom kunna vinna mera tid för det församlingsvårdande arbetet.

Överflyttas i ett A-läge kyrkans uppgifter med folkbokföringen till borgerlig myndighet, får det övervägas i vilken omfattning kyrkan har behov av egen medlemsregistrering. Även i detta läge kan, jämte andra alternativ, tänkas att viss aviseringsskyldighet till borgerlig myndighet kommer att föreligga för kyrkan. Det gäller dels äktenskaps ingående, om kyrkan har kvar vigselrätt, dels åtgärder i samband med jordfästning. Det är tänkbart att även under nu angivna förhållanden ömsesidigt intresse finns av regelbundna kontakter mellan de kyrkliga och de borgerliga bokföringsorganen för underlättande av registreringen. Sådan kontakt skulle främjas, om det kyrkliga bokföringsorganet fortlöpande från länsstyrelsen erhåller avisering om inträffade förändringar i form av avtryckskort (folkbokföringsavi). Därigenom skulle kyrkan tillhandahållas både medlemsregister och aviseringar.

En bortflyttning från kyrkan av folkbokföringsuppgifterna kan i A-läget även komma att aktualisera en översyn av den församlingsprästerliga organisationen. En minskning av antalet prästerliga tjänster kan med hänsyn till bortfallet av arbetsuppgifterna med folkbokföringen komma att anses påkallad. Dock bör rimligen, om en minskning anses böra ske, denna inte bli proportionsvis lika stor som ett strikt hänsynstagande till bortfallet av arbetsuppgifterna ifråga skulle motivera.

Skulle kyrkan i *B-, C- och D-lägena*, där kyrkan förutsättes vara i organisatoriskt avseende friställd från staten, komma att anförtros uppgifter i samband med folkbokföringen, vilket måhända icke är uteslutet, uppkommer frågan om ersättning till kyrkan för detta arbete. I ett B-läge, där kyrkan förutsättes ha beskattningsrätt eller därmed jämförlig förmån, ligger det närmare till hands än i de övriga fria lägena att kyrkan biträder med folkbokföring.

S a m m a n f a t t n i n g s v i s må följande anföras beträffande frågan om den del av folkbokföringsarbetet, som för närvarande ankommer på Svenska kyrkan, bör bibehållas hos denna eller överflyttas till borgerliga organ. Vid ett slutligt ställningstagande till denna fråga är att beakta, att folkbokföringen, såsom i det föregående framhållits, är en borgerlig angelägenhet, ehuru den av historiska och traditionella skäl på det lokala planet i regel handhas av befattningshavare inom kyrkan. Med hänsyn till folkbokföringens nämnda karaktär kan det från principiell synpunkt ligga närmast till hands, att verksamheten i fråga i dess helhet handhas av borgerliga organ. Andra synpunkter, vilka i varje fall har ett visst samband med

tillämpningen av den i vårt samhälle godtagna religionsfrihetsprincipen, måste anses tala för att Svenska kyrkans befattning med folkbokföringsarbetet icke bibehålles. Härmed åsyftas det på vissa håll framförda argumentet om mindre tillfredsställande konsekvenser av att primärregistreringen av befolkningen på det lokala planet handhas av befattningshavare inom ett visst trossamfund även då fråga är om medlemmar i andra sådana samfund och personer utan medlemskap i något trossamfund.

Med hänsyn bl.a. till angivna principiella synpunkter synes ett bibehållande av kyrkans medverkan vid primärregistreringen vara beroende av om vägande skäl av främst praktisk art — ekonomiska, tekniska, organisatoriska — för en sådan ordning kan anföras. I detta avseende bör bl.a. övervägas vilket alternativ som ter sig lämpligast dels ur samhällsekonomisk synpunkt, dels med hänsyn till allmänhetens berättigade krav på att bekvämt kunna få kontakt med de lokala registreringsorganen. En annan fråga av praktisk art att taga hänsyn till är hur stor vikt man tillmäter det vid kyrka-statutredningens stickprovsundersökning berörda spørsmålet, i vilken utsträckning det kyrkliga folkbokföringsarbetet kan anses ha betydelse för skapande av kontakt mellan kyrkans befattningshavare och församlingsborna.

Vad till en början angår de samhällsekonomiska synpunkterna har utredningen, såsom nämnts, icke funnit anledning att i utredningsarbetets nuvarande skede företaga någon undersökning beträffande kostnadsfrågan. I denna del erforderligt material för ett bedömande av nu ifrågavarande spørsmål får således införskaffas genom särskild utredning. I fråga om önskvärdheten av att organisationen för folkbokföringen är uppbyggd på sådant sätt att de lokala registreringsorganen så bekvämt som möjligt kan nås av allmänheten, förutsätter utredningen att detta önskemål kommer att tillgodoses även vid ett överflyttande av kyrkans befattning med folkbokföringsarbetet till borgerligt organ. Utredningen har icke på grundval av den företagna stickprovsundersökningen kunnat bilda sig någon bestämd uppfattning om hur betydelsefullt folkbokföringsarbetet på pastorsexpeditionerna skall anses vara, när det gäller att befrämja kontakten mellan kyrkans befattningshavare och församlingsborna. Man torde dock knappast i det sammanhanget tillmäta nämnda arbete så stor betydelse, att en önskan att bibehålla detsamma hos kyrkan skulle kunna betraktas som ett vägande argument mot en överflyttning av verksamheten i fråga till borgerlig myndighet.

De nu framförda synpunkterna torde vara relevanta i ett A-läge. I de fria lägena lärer förutsättningarna för att kyrkan skall bibehållas vid folkbokföringsarbetet vara mindre än i A-läget.

Utredningen tar i enlighet med sina direktiv icke ställning till valet mellan tänkbara alternativ på ifrågavarande område. Det slutliga bedömandet får, såsom förut berörts, ske i annat sammanhang efter ytterligare

undersökningar. Emellertid vill utredningen slutligen framhålla, att reformer enbart berörande folkbokföringen uppenbarligen icke i något väsentligt avseende skulle förändra de nuvarande relationerna mellan Svenska kyrkan och staten.

Sammanfattning för uppställning af förslagen i de med utredningen förknipade ärendena

1. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till staten, samt om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
2. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
3. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
4. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
5. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
6. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
7. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
8. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
9. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.
10. Förslaget om att förändra den nuvarande ordningen för utredning af ärenden rörande kyrkans förhållande till kommunerna.

- c) adjunkten (-erna) : .....
- d) kontorspersonalen: .....
7. Hur många timmar per vecka har kontorspersonalen under undersökningsperioden varit sysselsatt med annat arbete än sådant som berör folkbokföringen, t.ex. församlingsverksamhet, administration, ekonomisk förvaltning?
.....
8. Är enligt Eder mening handhavandet av folkbokföringen av väsentlig betydelse för erhållande av den kontakt med församlingsborna som erfordras för församlingsvården?
 ja;
 nej;
 skäl: .....
9. Bör enligt Eder mening arbetet med folkbokföringen överflyttas från pastorsämbetet till annan myndighet:
 ja;
 nej;
 skäl: .....
10. Synpunkter från allmänhetens sida, event. framförda synpunkter i fråga om pastorsexpeditionens läge eller öppethållningstider, i fråga om prästernas handhavande av folkbokföringen, sett från religionsfrihetssynpunkt osv.
.....

..... den ..... april 1966

.....
kyrkoherde, vice pastor

BILAGA 2

*Statistikblankett för uppgifter från samtliga befattningshavare
å resp. pastorsexpeditioner*

Ämbets- eller tjänstetitel .....

Lönegrad ..... heltid, deltid med ..... timmar per vecka

Folkbokföringsärenden under tiden 1—31 mars 1966:

Varje befattningshavare på pastorsexpeditionen skall ifylla en blankett avseende nedan angivna ärenden, som vederbörande handlagt under månaden. Antalet ärenden markeras lämpligen med streck, vars summa skrivs i kanten efter månadens slut. Exempel: Adoption // // // // 6. Ett ärende markeras endast en gång även då det omfattar flera arbetsmoment, såsom inskrivning i olika kyrkoböcker och avisering till skilda myndigheter. Adoption exempelvis föranleder bl.a. inskrivning i födelse- och dopbok, personakt(er) och församlingsbok samt avisering till länsbyrå och ev. annan församling. Alla dessa arbetsmoment skall upptas som endast ett ärende, d.v.s. första gången ärendet handläggs under månaden.

I. Aviseringsärenden

	Summa
1. Adoption	
2. Faderskap ¹	
3. Fastighetsbeteckning; gatuadress; antalet personer som beröras av ändrad sådan	
4. Flyttningar inom församlingen (kyrkobokföringsdistriktet)	
5. Födelsenummer, ändring av	
6. Förnamn, anmälan av (med eller utan dop)	
7. Förnamnsändring genom myndighets beslut	
8. Legitimation	
9. Lysning och vigsel, antal inskrivningsrum (jämför punkt 18) ...	

¹ Här i innefattas erkännande av faderskap eller barns egenskap av trolovningsbarn, arvsrättsförklaring och som om saknad av äktenskaplig börd.

Summa

10. Lyte	.....
11. Medborgarskap, ändring av (antal personer)	.....
12. Omyndigförklaring eller hävande därav	.....
13. Prästbevis som utfärdas på särskild begäran av enskild eller myndighet	.....
14. Sjömanshus	.....
15. Släktnamn, ändring på grund av pastors eller annan myndighets särskilda beslut	.....
16. Svenska kyrkan, inträde och utträde	.....
17. Telefonförfrågningar, inkommande för upplysning ur kyrkoböcker och register	.....
18. Vigsel, mottagen anmälan efter utfärdat äktenskapsbetyg (49 § 1 mom KBK)	.....
19. Yrke, ändring på grund av anmälan utan samband med annan in-skrivningsåtgärd i kyrkobok	.....
20. Äktenskapscertifikat	.....
21. Äktenskapsskillnad	.....

II. Utredningsärenden

22. Besvärsärenden, yttranden i	.....
23. Flyttningsanmälan, föreläggande eller anmaning	.....
24. Förnamn, anmaning att anmäla	.....
25. Underrättelse till annan församling om att någon bör där kyrkobokföras	.....
26. Övrigt (förfrågningar från/till CFU, kyrkobokföringsinspektör etc.)	.....

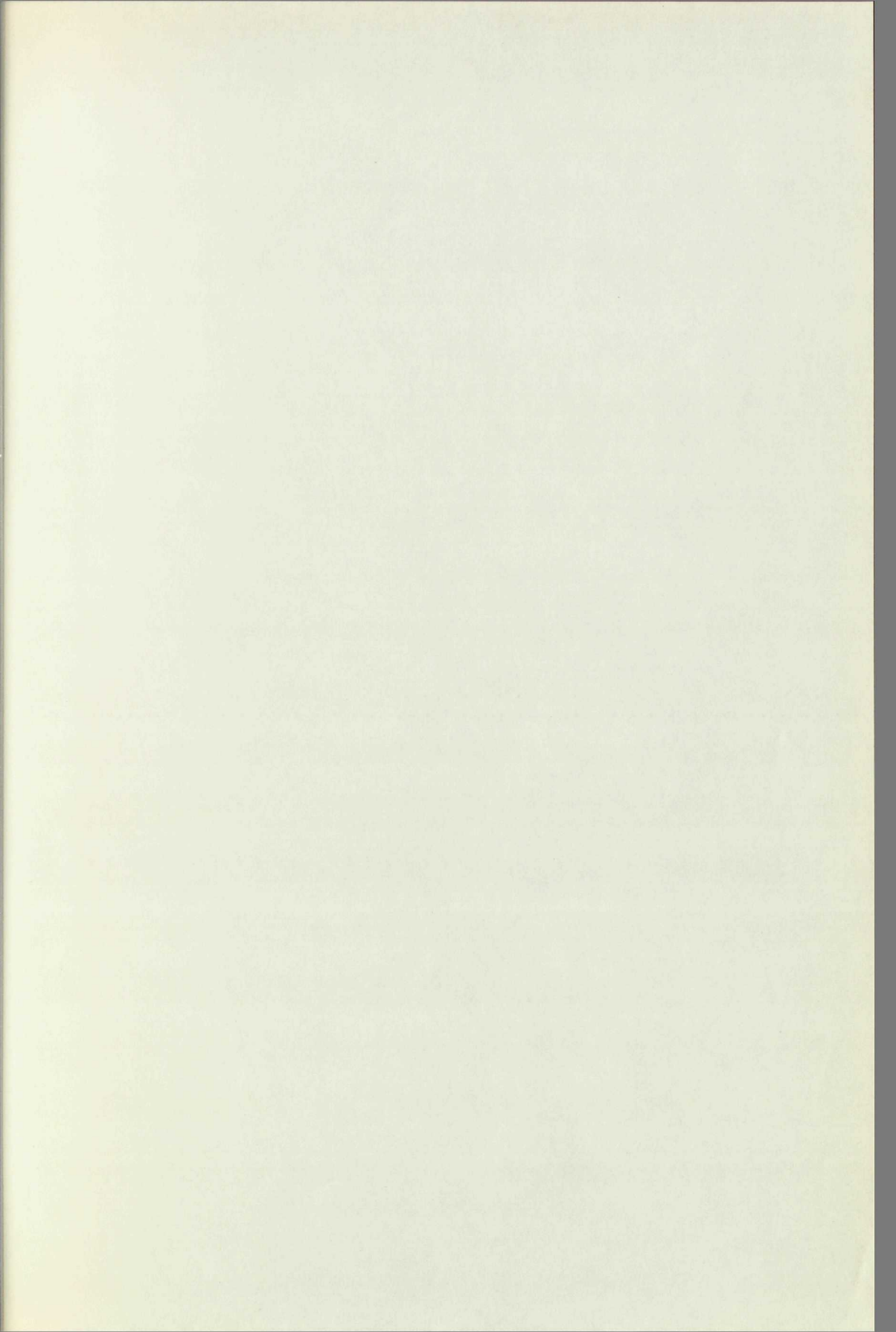
III. Besök och inkommande telefonsamtal (totalfrekvens)

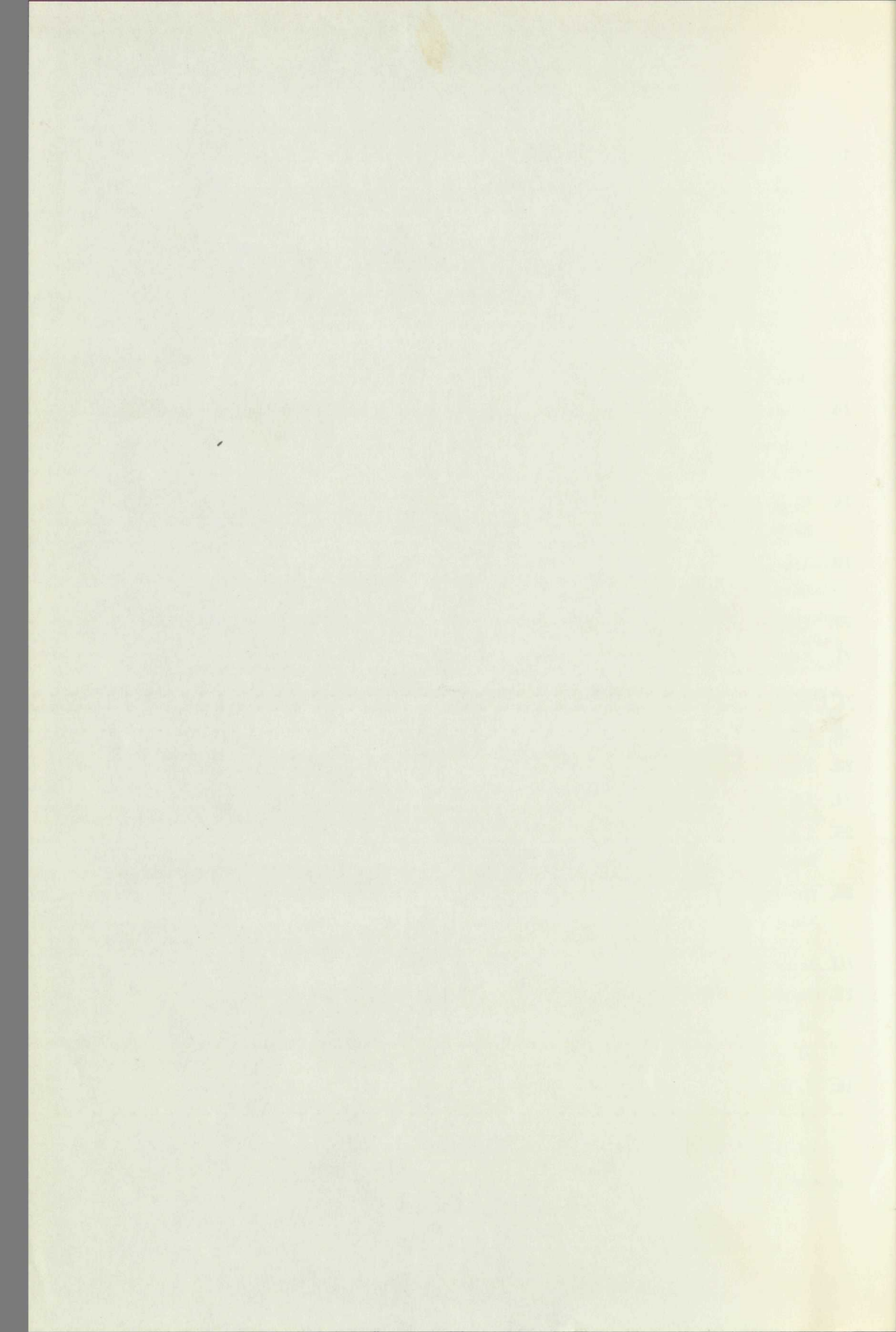
27. Besök	
a) å expeditionstid	.....
b) å annan tid	.....
28. Telefonsamtal	
a) å expeditionstid	.....
b) å annan tid	.....

- 10. Lyra
- 11. Medborgarskap, ändring av, (artikel 1)
- 12. Omvandlingsföreläring eller bevakning
- 13. Prästbete som tillägg till särskild bevakning av kyrkligt tillägg
- 14. Sjönansning
- 15. Tillstånd, ändring på grund av bevakning eller annan bevakning
- 16. Svenska kyrkan, tillägg till tillägg
- 17. Telefonförbindningar, inkommande, för uppgift av kyrkan
- 18. Yngel, molnlag, annan eller tillägg till kyrkans tillägg
- 19. Yngel, ändring på grund av molnlag eller annan tillägg
- 20. Yngel, kyrkans tillägg
- 21. Yngel, kyrkans tillägg
- 22. Yngel, kyrkans tillägg
- 23. Yngel, kyrkans tillägg
- 24. Yngel, kyrkans tillägg
- 25. Yngel, kyrkans tillägg
- 26. Yngel, kyrkans tillägg
- 27. Besök
- 28. Besök
- 29. Besök
- 30. Besök
- 31. Besök
- 32. Besök
- 33. Besök
- 34. Besök
- 35. Besök
- 36. Besök
- 37. Besök
- 38. Besök
- 39. Besök
- 40. Besök
- 41. Besök
- 42. Besök
- 43. Besök
- 44. Besök
- 45. Besök
- 46. Besök
- 47. Besök
- 48. Besök
- 49. Besök
- 50. Besök
- 51. Besök
- 52. Besök
- 53. Besök
- 54. Besök
- 55. Besök
- 56. Besök
- 57. Besök
- 58. Besök
- 59. Besök
- 60. Besök
- 61. Besök
- 62. Besök
- 63. Besök
- 64. Besök
- 65. Besök
- 66. Besök
- 67. Besök
- 68. Besök
- 69. Besök
- 70. Besök
- 71. Besök
- 72. Besök
- 73. Besök
- 74. Besök
- 75. Besök
- 76. Besök
- 77. Besök
- 78. Besök
- 79. Besök
- 80. Besök
- 81. Besök
- 82. Besök
- 83. Besök
- 84. Besök
- 85. Besök
- 86. Besök
- 87. Besök
- 88. Besök
- 89. Besök
- 90. Besök
- 91. Besök
- 92. Besök
- 93. Besök
- 94. Besök
- 95. Besök
- 96. Besök
- 97. Besök
- 98. Besök
- 99. Besök
- 100. Besök

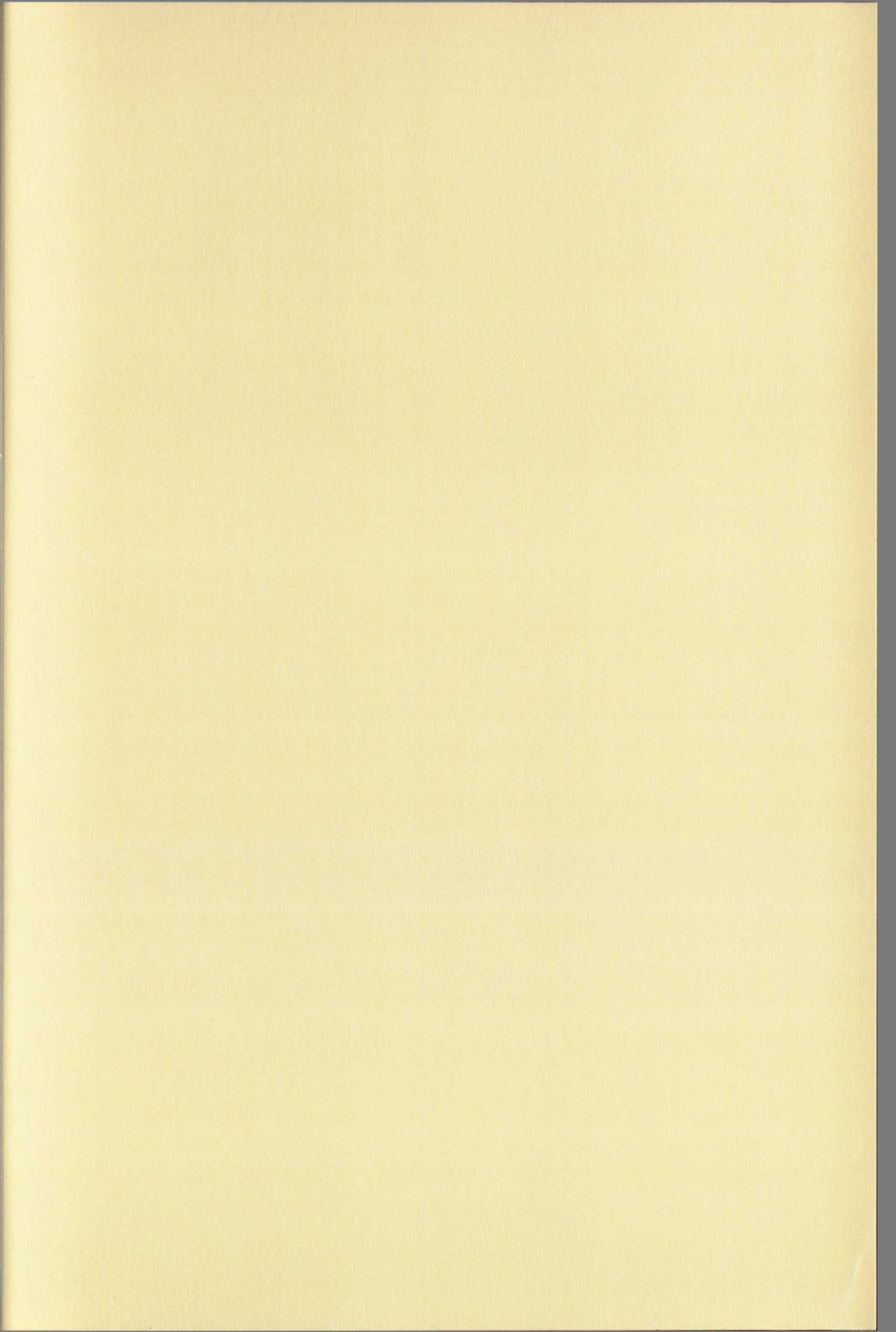

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1967

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Allmänna arvsfonden. [2]
Utsökningsrätt VI. [3]
Ny domkretsindelning för underrätterna. [4]

Försvarsdepartementet

Tjänsteställning inom krigsmakten. [15]

Socialdepartementet

Barnstugor. Barnavårdsmannaskap. Barnolycksfall. [8]

Finansdepartementet

Statlig publicering. [5]
Finansiella långtidsperspektiv. [6]
Statskontorets programbudgetutredning. 1. Programbudgetering. Del I. [11] 2. Programbudgetering. Del II — Studier och försök. [12] 3. Programbudgetering. Del III — En sammanfattning. [13]

Ecklesiastikdepartementet

Rikskonserter. [9]
Linköpings högskola. Del I. [10]
Skolans arbetstider. [14]
1958 års utredning kyrka—stat: VII. Folkbokföringen. [16]

Jordbruksdepartementet

Den framtida jordbrukspolitiken. [7]

Inrikesdepartementet

Kommunal bostadsförmedling. [1]

